

രാജാജിഹ്വ.

BALAWATARA

COMPILED BY

THE VERY VENERABLE
SRI DHARMAKIRTI SANGHARAJA.

EDITED BY

THE REV: A. SARANANDA
Principal Vidyānanda Pirivena, Panadura.

Approved by

THE REV: M. NANISSARA,
Asst, Principal of the Vidyodaya Pirivena.

Published by

Vaidya-G. A. VELOMON ESEK

At the Sucharitodaya Press.

1901.

බාලාවතාරො.

බලනති අසාසපසාසමනෙන ජිවනතීති බාලා,
බලපාණනෙ; (වෙ අසෙ ලුණනතීති වා බාලා,
විදුපපදලුවෙදෙ); අවතරනති සන්මනෙනාති
අවතාරො, අවප්‍රබවතරතරණේ, බාලානං අවතාරො
බාලාවතාරො; ඉති සද්දසසාවගගණොපායභූතො
යං ගණො අනුසාවසෙන බාලාවතාරො නාම.

ඉමයා ඛො පන ගණසා කතනා අසුකොති ඉහෙව
අනුපදිසොපි සබ්බොලබ්භාරාදිගජනනරානුසාර
න තතියො බ්බමකිනති සබ්බරාජකොරවරොති සු
යතෙ, සො පනායමාවරියො කව්වායන ව්‍යාකරණ
මනුගමෙමං රචිතවාති පඤ්ඤායති.

ඉහ පන සක්ඛි නාම සමාස තඤ්ඤ ආබ්‍යාත කිතක
කාරකානං වසෙන සතතභාගා විහතනා තදනු
භාගාව, මිලිතො පනායං සබ්බො ගණො සාතිර
කෙහි චතුති භාණවාතරති නිසීතො.

ඉති සංඛිතතනා ගණබාහුලලකීරුකානං උග්ග
භණ්ඩාරණමාකඤ්ඤානං මනමාදදනනා අසෙස
ති සද්දසසාවගපච්චගෙහි සමුපෙනතනා තදතිලාසී
තිපි පච්චාසිංසනියොසං බාලාවතාරො බහුසුපි සුඛ
මාගධ්ව්‍යාකරණගණසු පසංසනියතමො අසසාසු
ලබ්භිකාසු ආවරිසපරමපරාසුචෙව ස්‍යාමමරමොදි
දෙසනනරියාසාවරිසපරමපරාසුච කව්වායනබ්‍යාක
රණතො පුරෙතරමජ්ඣාපනෙ උපසුතෙනා වතනති,
තථෙව පාවචනසා සුපකාරොති සකලෙහෙව
වුච්චණ්ඨිතෙහි ගුණෙහිචෙව පඤ්ඤාතෙහි ච පටිග්ග
තීතො.

ලබ්‍යායමාධුනිකානුමුද්‍රාසාදිසු නිව්වමෙව වොහ
 රියමානොපායං ගණො උානාතිරිනනදෙසෙහිවෙව
 ලිපිකාරපමාදෙහි ච කිලිසිතං පතොතා සිරිමතා
 පණ්ඩිතදෙවරකඛිනාවරියෙන ඉතො එකතීංසවසා
 නො පුබ්බෙ පටිසංඛරණප්‍රබ්බකං මුද්‍රාපිනො, නතො
 පාවසිසෙ කිලිසිපායෙ අපහරනෙතාහං සුබොධිකා
 විකමෙව නමාවිබෙ ගණනතරෙවාචලබ්බිස පරිසො
 බෙසිං, සුතොසුබ කම්මායනාගත සුතාඛකානිව
 ඤාජිනානි,

A. Sarananda

Vidyananda Pirivena

Panadure, 1 st January, 1901.

උතුරුකතමනිකා.

(1) පෙළුම භාගේ (සකුමන).

- 1 සකුමන—1.
- 2 සර සකුමන—2.
- 5 බසකුමන සකුමන—3.
- 6 නිගනතින සකුමන—4.
- 7 පොම්සක සකුමන—5.

(2) දුතිය භාගේ (නාමක).

- 9 පුලුලික—6.
- 18 ඉපුලික—7.
- 20 නාපුසකලික—8.
- 21 මියාලික—9.
- 22 සකුමනාමනි—10.
- 27 සකුමනාසකුමන—11.
- 29 අලික—12.

(3) නතිය භාගේ (සමාස).

- 32 කලමබරයෝ—13.
- 34 නාපුරයෝ—14.
- 35 බහුබිති—15.
- 37 මෙක—16.
- 38 අවසන භාවෝ—17.

(4) චතුර භාගේ (නික).

- 39 අපච්ඡි නික—18.
- 41 සංසච්ඡි නික—19.
- 42 රාහුදි නික—20.
- 44 සකුමන නික—21.
- 45 භාව නික—22.
- 46 නික විසෙසය—23.

(5) පසුම භාගේ (ආකුමන).

- 47 චතුරමාන—24.
- 50 පසුම—25.
- 51 සතම—26.
- පරාකුමන—27.
- 52 හිසතනි—28.
- අප්පනි—29.

- 52 ගවිසසනනි—29.
 „ කාලානිපනනි—30.
 54 ගෙවෙසා—31.
 „ රුධාදි—32.
 55 දිවාදි—33.
 „ සවාදි—34.
 „ කියාදි—35.
 56 ගහාදි—36.
 „ තනාදි—37.
 57 චුරාදි—38.
 „ ඉව්ඡනා—39.
 58 නාමධාතු—39.

(6) ජන භාගෙ (කිතසක).

- 59 තෙකාලිකා—40.
 61 තසිලාදි—41.
 62 කිව්වා—42.
 63 සවාදි—43.
 64 තතවනනාදි—44.
 66 මානනනාදි—35.
 67 තවෙතුමාදි—46.

(7) සතතම භාගෙ (කාරකෙ).

- 68 වුතනානුතන ගෙදො—47.
 69 වුතනකමමං—48.
 71 විසෙසන විසෙසා—49.
 72 අනුතනකමමං—50.
 73 වුතනකතතා—51.
 74 අවුතනකතතා—52.
 75 වුතනකරණාදිනි—53.

විහතනි සෙදො.

- „ දුතියා—54.
 78 } තතයා—{ 55.
 79 } { 56.
 80 චතුප්පි—57.
 83 පඤ්චමි—58.
 87 ජසී—59.
 88 ජසී සතතමි—60.
 90 සතතමි—6.

නමො අක්ක භගවතා අරහතො
සමමා සම්බුද්ධස්ස.

ශ්‍රී ලංකා බුද්ධ චරිතය

බාලාවතාරො.

බුද්ධං නිබ්බන්ධිතං බුද්ධචරිතො
බාලාවතාරං භාසිස්සං බාලානං බුද්ධිවුද්ධිසං.

අකකිරාසාදසො ඵලවතනාලීසං.—2

අකකිරාපි අකාරාදසො ඵලවතනාලීසං සුගත
නෙත්තංකාරා-නං යථා—අ ආ ඉ ඊ උ ඌ
ඵ ඹ ක ඛ ග ඝ ඞ ච ඡ ජ ඣ ඤ ට ඨ
ඹ ඳ ඳ් න ඵ ද ධ න ප ජ බ භ ට
ය ර ල ව ස හ ට අං—ඉති.

නමො අකකිරාසාදසො අක. —3

නමො අකකිරාසාදසො ඉති අක. —3
නමො නි වතනතෙ-

ලුභ්බතනා නමො රසං.—4

නමො සරෙසු ලුභ්බතනා අ ඉ උ ඉති නමො රසං.

අසකකිරාදසො.—5

නමො සරෙසු රසකකිරාදසොදිසං—සංයෝගනො
සුතබ්බ ඵ ඹ රසං ඉති—අනන්තරා
බාලනා සංයෝගනො—ඵල වෙසෙසා ඉති වෙසෙසා.

සෙසා බාලනා.—6

සරෙ සරෙසා සෙසා කාදසො නිගන්තිතනො
බාලනා.

විනයා පච්ඡවසයා ඔහනා.—7

බ්‍යජ්ඣානං කාදසො ටිකාරනනා පච්ඡවසයා
අකාරවිනේනා වග්ගා—වග්ගානං පඤ්චේතියා සොවා
භොසා—ලොකාභොසා භොසා—භොසාභොස
සංකුච්චි “පරසමසංකුච්චි පඤ්චේතියා” ‘නි යග්ගිතා—
එවං ලිඛ සංකුච්චි පද උපසංහ නිපාත තඤ්ඤ
ආබ්‍යාසන කම්මසංවිචිතියාදි සංකුච්චි.

අං ඉති නිග්ගහිතං.—8

අං ඉති අකාරනනා පරං සො ඛිද්ධ සුසතෙ නං
නි ග්ගහිතං නාම.

ඛිද්ධ චුලාමණාකාපේරා නිග්ගහිතං ‘නි වුච්චිතෙ
භෙවලසංසාරසංගහනා අකාරො සන්තිසිතෙ.

අ කච්චිත හා කණ්ඩු—ඉ වච්චිත යා තාලු—
උ පච්චිතා ඔසු—වච්චිත ර ලා මුසු—තච්චිත
ලසා දන්ත—එ කණ්ඩුතාලු—ඔ කණ්ඩුසංසාර—
භො දන්තාසු.

සංකුච්චි.

ලොක අග්ගා ඉතාසම්.—

“පුබ්බමධො ධීතමස්සරං සරෙන විසොජ්ජස” ‘නි
පුබ්බමධො සරෙන පුබ්බකානධො.

සරා සරෙ ලොපං.—12

අනන්තරෙ සරෙ පරෙ සරා ලොපං පඤ්චේතියා.

“නසෙ පරං යුතන” ‘නි අසංකාරො බ්‍යජ්ඣො
පරකාරං තෙනතධො—ලොකග්ගා.

සරෙ ‘තාසම්. ඔපසිලෙසිකොකාස සතනම් තතො
වණ්ණ කාලව්‍යවධානෙ කාර්යං න භොති—මං අහා
සි, නි-පමාදමනුජ්ජනනිතාදිගාථාසං-ජනා අපා
ලාදං ‘නිව; එවං සබ්බසන්ති.

අනන්තරං පරස්ස සරස්ස ලොපං චක්ඛති තස්මා
'නෙන පුබ්බස්ස භලාපො සුයති තෙනෙව සත්තම්
නිද්දිසස්ස පරතාපි ඥානෙන.

සථෙ 'තාගිකාථො-

පන ඉමෙ පන ඉමෙ 'තීහ-

සරා ලොපං ඉනෙව-

වා පථො අසරුපා.-13

අසමානරූපා සරම්භා පථො සථො වා උප්පාදෙන.
පනමෙ පනිමෙ.

බහුස්ස ඉව න උපෙති, 'නිධි-

කම්මාසම්මානං ලුහෙන.-14

සථෙ ලුහෙන පරසරස්ස කම්මි අසම්මානං
භොතිති ඉ උ ඉවෙවනෙසං ආනාසන්නා ඒ ඔ.

බහුස්සෙව භොපෙති.

තත්ත අයං යානි ඉධ බහු උපකාරං සම්ම ඉධ තථා
උපමං 'තොතසම්මං-

දිසං.-15

සථෙ ලුහෙන පථො සථො කම්මි ආනාසන්නං
දිසං යානි.

තත්තායං යානිධ බහුපකාරං සම්ම තථාපමං.

කිංසු ඉධෙ, තාත්ත-

සුබ්බො ව.-16

සථෙ ලුහෙන පුබ්බො ව කම්මි දිසං යානි.
කිංසුධ.

තෙ අත්ත තෙ අත්තං 'තොත.

සම්මදන්නස්සාදෙසො.-17

සථෙ පථෙ අත්තස්ස ඒකාරස්ස කම්මි සො,
ආදෙසො භොති-තාත්ත.

“දිසං” ‘නි බ්‍රහ්මෙ පරෙ කුචි දිසො-නිසාහං
කුචිති කිං? හෙසං,
සො අස්ස අනු ඵහිතස්ස-

විමොද්දන්තානං.-18

සරෙ පරෙ අනොතාකාරාකාරානං කුචි වො අං
දෙසො හොති.

සායං අනුචිති-කුචිති කිං? කායං සමෙතා
යසමා.

ඉධ අහං ‘නිධි-

දො ඛස්ස ඛං.-20

සරෙ පරෙ ඛස්ස කුචි දො හොති.

දිසං-ඉදං-- කුචිති කිං? ඉදං- වකාමෙත
බ්‍රහ්මෙත ‘පි, ඉදංතිතෙව.

පති අනං වුතති අස්සෙතිත-

ඉවුණ්ණස්ස සන්තමා.-21

සරෙ පරෙ ඉවුණ්ණස්ස සො නවා හොති.

කතස්සාකාරස්ස නිස්ස “සබ්බො චතතිති” කුචි වා
දෙසෙ “පරමෙතොසො සාතෙ” ‘නි සරතො පරබ්‍රහ්ම
නස්ස සානාසන්තමා විතං-පච්චන්තං වුතතස්ස.

නවාති කිං? පටගති-එසං “කුචි පටි පතිස්ස” ‘නි
පතිස්ස පටි-වණ්ණාග්ගාණං සබ්බං රස්ස දිස
සබ්බං භවං.

‘සථා ඵෙව, තිත-

ඵමාදිස්ස ටි සුතබ්බා ව රස්සා.-22

සරතො පරස්ස ඵමාදිස්සාදි ඵකාමො ටිතං නවා
යාති පුතබ්බා ව සානාසන්තං රස්සං-යථර්ථ සමෙව.

න ඉමස්ස නි අබ්බිතං ලුහු ඵස්සාති අරාග අදං
ඉතො ආයාති තස්මා ඉත සබ්බං ඵව ජ අභිසංසි, නිත-

වා ‘සෙමි-

සෙවිදිදානරාමා මා ගමා.—35

හර පර යාදයා ආගමා මා හොනා.

නාමියා නිවහිනං ලුහුවෙයාති අතනදතං ඉතො
නායති තසමාතිහ සබතිරව ජලිහිඤ්ඤ.

මානිතිං? ජලිහිඤ්ඤ-එත “සරකිවි” ‘නි සරානා
පකති හොති සසාරපමෙව න විකාතො ‘තාදෙකා.

අභි උගතො ‘තානු-

“අබ්බා අති” ‘නි අභියා අබ්බා-අබ්බාගතො.

සරසකි.

3

බාජන ‘තානිකාරො-

කිවි‘තෙව-

සො භිකූ කවිතා නි. ජනෙව නං නි‘හ-

ලොපව නත්තාකාරො.—27

බාජන පර සරානා කිවි ලොපො හොති නත්ත
ලුහෙත යාන අකාරාගතො වකාතරන ඔකාර
කාරාපි.

සභිකූ කවිතානං ජනෙවුතං-කිවිතිං? සොවුති.

උ සොපසා ආ බානං, නිහ-

වෙහාතො යාන ලුහෙව-

වග්ගො සොසාසොසානං නානිසසඨමා.—29

වග්ගො සොසාසොසානං වතුසද්ධියානං නබ්බ
ග්ගො නානිසසඨමා සොසාසොසානං සුභගතයානං විතං
සග්ගා.

උග්ගොසො—රසො—අතබ්බා.

පර සහසො අනිස සො නිහ-

“කිවි ඔ බාජන” ‘නි ඔකාරාගතො.

පරාසහසො—නානෙවු-අනිස සොසො.

අව නඬා කෑතු-

“ඔ අවසෙය” ‘නි කවි අවසෙය ඔ.
 ඔ නඬා—කවිති කිං? අවසෙයතු.

බ්‍යජන සංගී.

4

නිග්ගතිතං ‘තාසිකාපරා-

කිං කතො සං ජතො සං සීතො තං ධනං තං
 ඕනතං ‘නිග-

වග්ගතං වා වග්ගතං.—31

වග්ගතාපරාපරා පරෙ ඛිණ්ණසා තබ්බග්ගතො වා
 ගොති.

කිච්ඤාතො සංකප්පාතො සංකප්පිතො තනිතං තමේ
 තතං—වාහි කිං? තතංකමං.

වාකාපරතෙ ‘ව ලෙ ලොව—පුලලිකා.

වා, තාසිකාපරා-

එවං අසා එතං අවොපව, නිග-

මද්‍ය සමරං.—34

සමර පරෙ ඛිණ්ණතො මද්‍ය වා ගොති.

එවමසා එතංවොව—වාහි කිං? මංආජිති.
 තං පච්ඡ තං හි ‘නිග.

එතෙ සංකප්පං.—32

එකාපර තෙ ව පරෙ ඛිණ්ණතො සෙසු වා ගොති.

ඕනතං—තසෙසුච තමෙව තසෙහි තාහි.

සංකප්පාතො ‘නිග-

ස සෙ වං.—33

සකාපර පරෙ තෙන සහ ඛිණ්ණතො සෙසු වා ගොති.
 ඕනතං—සසෙසුච ගංගොගො.

එකවු අනිවිච්චං අවි සිරො 'නිහ-
ආගමො කවි 'තෙව-

නිගාගිනියො.-37

සරෙ බාජනෙ වා පරෙ කවි බිඤ්චානනො ගොති.
එකවු අනිවිච්චං අවි සිරො.

විදුතං අග්ගං තාසං අහං 'නිහ-

"කවි ලොපං" 'ති සරෙ බිඤ්චොපො.

විදුතග්ගං-දිසෙ-තාසාහං.

බුඬානං සාසනං සං රාගො 'නිහ-

"බාජනෙවෙ" 'ති බිඤ්චොපො.

බුඬානසාසනං-දිසෙ-සාරාගො.

බිරං ඉවෙතිහ-

සරො වා සරො.-40

බිඤ්ඤො පරො සරො වා ලුප්පනෙ -බිරංව.
එවං අසොසනිහ-

බාජනො ව මිසඤ්ඤොගො.-41

බිඤ්ඤො පරෙ සරෙ ලුප්පන යංගොගො
බාජනො විනසංගොගො ගොතිත්ථු පුබ්බසලොපො.
එවංස.

නිගාගිනියො.

අනුපදිකානං වුත්තසොගගො.-51

ඉධා 'නිද්දිසා සකියො වුත්තානුසාරෙන ඤෙය්‍යා
යථා-යදි එවං බොධි අහං 'නිහ-

සාදදසෙ ඉමිධා සුතෙනන දසකාරසංයොගස්ස
තෙ ඛ්‍ය කාරසංයොගස්ස කො-විදෙන-සත්ථෙවං
බොජ්ඣගා.

අසදිස සංයොගෙ එකසරුපකාව-පරි එසනා 'නිහ-
සාදදසෙ රකාරස්ස ගො-පසොසනා.

විණිශ්චායං බහුතං විපරිතතා ව.

ස රති ඉති ඉවා සා ඉති බ්‍රහ්ම ඵල බහු ආබාධො
අධි අනථි සුඛං දුකං ජීවො 'නිහ-

මානවො සකාමර අකාරස්ස උච-සුමරති; ඉස්ස
භවා-ඉත්තිමං; පරලොපෙ ආකාරස්ස ඔ-සොත්ති;
මානම පුබ්බරස්සෙව ආකාරස්ස ඉ-බ්‍රහ්මිව; වාදෙසෙ
හවකාරවිපර්යයො - බවතාබාධො; අධිස්ස කිචි
අසො-දිසෙ-අබාහවි; බිඤ්ඤා ඔකාරස්ස ච ඵ-සුඛෙ
දුකෙකථිවෙ.

රද්‍යං ලො-පළිකොධො පරිලාභො.

සතර බ්‍රහ්මතා වා පතර බිඤ්ඤා කිචි මො-මම්
අනාඨි බ්‍රහ්ම සරණම්-පුඤ්ඤ මො පරං නානෙන
කෙබ්බා අසුතනතො.

බිඤ්ඤා පරසරානමඤ්ඤස්සරතාපි — නං ඉතීනා
ඵවා ඉතං කිං අනං 'නිහ-ඉස්ස අ-තදම්නා; ඉස්ස
උ අකාරස්සෙව ඵං-බිඤ්ඤ ලොපාදො-ඵවුමා කෙඤං.

වාසාසුච්චාරණං ඡන්දනානිසෙව විණිශ්චලො
පො 'පි.

පටිසංඛාය යොගිසො 'නිහ-පුබ්බයලොපො-පටිසංඛා
යොගිසො.

අලාපුතාදො අකාරලොපො-ලාපුති සිද්ධන්ති සිලා
පලවන්ති.

වුත්තාපහදො විකාරො 'පි-අකරමහසෙ තෙ
'තාදො සකාමර ගරුතො ආකාරස්ස ඉතීනා ලුහු
අකාරො-අකරමහසෙන කිචිමං.

අකරනිසමො ඡන්දං-ගරු ලුහු නිසෙවා හවෙ වුත්ති
දිසො-ආයොගාදි-පුඤ්ඤා-ආකාරස්සෙව ගරු ලුහුතුරස්සො.

යො-ආ අස්ස අං අ.

එවිමසුදු, මි විසෙදුයා සංගිතා නන්තිසා ගිතා
සංගිතා 'නිව වණණානං සන්තිබ්බසමයානතො.

වොමසාසාසයී.

ඒනවචනසුභංගි, හි සබ්බජා, සිකාපරා-
ලිඛිත නිපච්ඡත.

ධාතුප්පච්චය විභතති වජ්ජනමසුභංගං සඤ්ජං
ලිභං නාම.

ඒනවචනයාගං ලිගං ඉධ සපිසාසී නිප්පාදියතිව;
බුඞ් ඉති සිතො-

නානො ව විභතතිසො.-54

තසමා ලිඛිතා පරා විභතතිසො භොගති වකාපරන
තාසං එකච්චතාදි පඨමාදි සසුදු ව.

"සියො අංසො නාමි සතං යමාති සුතං සමිංසු" "නි
විභතතිසො.

සි යො ඉති පඨමා-ආ යො ඉති දුතියා-නා හි
ඉති තතියා-ස නං ඉති චතුත්ති-යමා හි ඉති
පඤ්චමි-ස නං ඉති ජඤ්ඤි-සමිං සු ඉති සහනමි.

තාසමන්තසමපසගෙ වතතිච්ඡාවසා.

ලිභතො පඨමා.-286

යො කමමකතනාදිවජ්ජනතරිප්පතො සසුරු,
පසො සුභො යො ලිඛිතො නාම.

තසාහිධාන මතො පඨමා විභතති භොගි -
තසා 'පනිසම-එකලිඛි වතනෙබ්බ එකච්චනං සි;

වුච්චතොතොගති වචනං-එකසාසාසා වචනං
එකච්චනං-එවා බහුච්චනං.

අතො 'සෙවිච්-

සො.—104

අකාරගතා පරසා සියා ම හොති.

සරලොපා මාදෙසසවිවසාදිමහි සරලොපෙ නු
සොති.—83

ආ ආදිසු පරෙසු සරසා ලොපො හොති තසමි
කතෙ නු සවිවාදිනා අසවණණ පතන පකති
හොති.

තසෙ පරං සුතන—

එවමුපරි සරලොපාදි—බුඩො.

බහුමහි වහනබො බහුවචනං සො.

අනො වා 'නෙව—

සබ්බසාහිනමාඑ.—107

අකාරගතා පරෙසං පඨමදුතිසාහොතිනං සථා
සංඛදං ආ එ වා හොනති—බුඩො.

එ වා 'ති කිං? අනන්තො.

ලිභන්ත පඨමා 'නෙව

, ආලපතන ව.—237

අභිලිඛිකරණමාලපනා තදධිකෙ ලිභන්ත පඨමො
හොති “ආලපතන සි ගසන්තො” ‘ති සියා ගසන්තො,
ගෙ ඉනෙව—

අකාරපිතාදුප්පානමා.—246

ග්‍රෙ පරෙ අකාපරා පිතු සන්ද්‍ර අතන රාජදිනම
‘නොති ව ආතනං සාති.

“ආකාපරා වා” ‘ති ගෙ පරෙ ආකාරසා රසො වා.

සසසනො ලොපං ගසිසි.—220

“සො-සිං-සාච-සබ්බානො ගසො වා” ‘තා දි
තිඤ්ඤිතසො අවණණිවණණුචණණාකාරනා
සොසා තෙති පරෙ ගති ලුප්පනො.

(ග) බුඩ බුඩා; සො—බුඩා.

කමමෙළේ දුන්නා.—299

යා කෙරෙහි නා කමමා නාම තප්ප දුන්නා හොඳි.
අං—බුද්ධි; යොග්‍ය ඵ—බුද්ධි.

තනිසා 'හෙවි—

කතනිසා ව.—290

යො කෙරෙහි ස කතනා නාම තප්ප තනිසාහොඳි-නා.

අනෙකා හෙවි.—103

අකාරා පරො නා ඵනං යාති—බුද්ධින; හි.

සුනිසාකාරො ඵ.—101

පභිසු පරෙසවකාරයා ඵ හොඳි.

සමානිසන්නං මහානිමිති වා.—99

සබ්බසද්දෙහි පරෙසං සමා හි සමිද්ධං යථාසංඛ්‍යං
මහා හි මහි ඉට්ටවතෙ වා හොනති—බුද්ධිති බුද්ධිති.

කරණේ නාමිනා.—288

යෙන වා කසිරතෙ තං කරණං නාම තප්ප තනිසා
හොඳි—සබ්බං කතතු සමං.

සමපදානං චතුරී.—295

යයා දාතුකාමො රොවතෙ ධාරිතතෙ වා තං
සමපදානං නාම තප්ප චතුරී හොඳි—ස.

අනෙකා වා 'හෙවි—

ආස චතුරේකවනසා තු.—109

අකාරා පරසා චතුරේකවවනසා ආයො වා
හොඳි—බුද්ධිස.

“සාගමො සෙ”ති සෙ සකාරාගමො—බුද්ධිස; නං.

දිසං 'හෙවි—

සුනංගිසු ව.—89

සුනංගිසු පරෙසු සරාහං දිකො හොඳි චසද්දෙත
කපි න—බුද්ධිනං.

අයුද්‍යන පව්වි.—297

යයමාදපෙහි හයමාදතෙත වා තදපාද්‍යනං නාම
නාම පව්වි හොති—යමා.

අතො ආ එ 'පෙව්-

සමිසමිනනං වා.—103

අකාරා පරෙසං ආමායමිනනං ආ එ වා හොනති.
බුඩා බුඩමහා බුඩයමා, බුඩෙති බුඩෙති.

සමිසමි. ජසි.—303

යසස වා පරිගහහො තං සාදිනාම නත් ජසි හොති.
බුඩයස, බුඩානං.

බකාසෙ සතනමි.—304

සො ධාතො තපමාකාසංනාම නාම සතනමි හොති.
සමි - බුඩෙ බුඩමති බුඩයමි, සු-බුඩෙසු.

බුඩො බුඩ සුඛං දදාහි සරතො බුඩා නතො දුක්ඛරං
කිං බුඩෙත මිහිබසො 'පි මුනසො බුඩෙත ජනා සුඛි
බුඩෙසොච මිනං දදෙ පදමහා බුඩා ලුහෙයසා 'වුටුතා
බුඩසසි'ති න කිං කපර හවහතෙව හතතා'ත්තු බුඩෙමමි.

ඉතො පරං තනියාපව්විතව චතුර්ඡසිතව
සරුපතනා පව්විජසියො හියො උපෙක්ඛනෙන.

අතනසි.

බුහමිතනසබරාජදිතො 'පෙව්-

සාච.—189

බුහමාදිතො සියස ආ හොති—අතන.

"සොනමාතො" 'ති බුහමාදිතො සොනං
ආනොතනං—අතනාතො-(හෙ)අතන අතනා, සො-
අතනාතො.

බුහමිතනසබරාජදිතො අමානං" 'ති බුහමාදිතො
ආච්චනසා ආනං වා හොති.

අත්තානං අත්තං, අත්තානො; අත්තන අත්තන,
පනෙති-ඒනවචනානුරොධෙන එනාගතො.

“අත්තානො ගිසම්මනතනං” ‘නි භිකූ අත්තනන
සං අනො—අත්තනෙහි අත්තනෙහි; එවං කරණේ.
“සංස නො” ‘නි නොකාරො-අත්තනො, අත්තානං.

අමහ තුමහ නතු රාජ බ්‍රහ්මන සබ සද්ධි

පිනාදිති සමා නා ‘ව.-272

අමහාදිනො සමා නා ඉච්ඡා හොති—අත්තනා.

“තනො සම්පත්ති” ‘නි සම්පතො නි-අත්තනි-
අත්තනං ‘නි භාවනිද්දෙසෙන සුභි ච අනො,
අත්තනෙහි.

රාජ අත්තා ‘ව; නා.

සම්පතතිසං රාජ සොනෙච-

නාමති රක්කු වා.-137

නාමති සම්පතතිසං රාජ සද්ධිසං රක්කු වා හොති.
රක්කු රාජෙන.

රජසං රාජු සුනංගිසු ව.-169

සුනංගිසු පරෙසු රාජසං රාජු හොති චකාරෙන
කිම් න.

“සුනංගිසුවෙ” ‘නි දිග්ග-රාජුති රාජුති රාජෙති
රාජෙති.

සම්පතතිසංසතාධිකාරො-

“රාජසං රක්කු රාජිනො සෙ” ‘නි. සෙ රක්කු,
රාජිනො හොති-රක්කු රාජිනො.

රක්කුං නමි වා” ‘නි නමති රක්කුං වා-රක්කුං
රාජුතං රාජුතං; සමාසං නා තුලානො නාමති
රක්කු වා-රක්කු රාජසමා.

“සම්මති රඤ්ඤ රාජ්නි” “නි සම්මති රඤ්ඤ රාජ්නි භොනති—රඤ්ඤ රාජ්නි, රාජ්‍ය රාජෙසු. ගුණවහ්නුසි.

සවිභතතිස්ස නතුස්ස, තෙව-

“ආ සිච්චි” “නි සිමති නතුස්ස ආ-ගුණවා.

යොමිති පඨනම ‘තෙව-

නතුස්සනෙතා.—122

පඨනම යොමිති සවිභතතිස්ස නතුස්ස නෙතාකාමරා භොති—ගුණවනෙතා.

සුතංගිසු අතතං ‘තෙව-

නතුස්සනෙතා සොසු ව.—92

සුතංගිසු යොසු චකාමරන අඤ්ඤසු පි පරෙසු නතුස්සනෙතා අතතං යාති—ගුණවහ්නා.

සවිභතතිස්සනාමකාමරා-අංඉතෙව-

අවුණුණා ව ගෙ.—126

ගෙ පරෙ සවිභතතිස්ස නතුස්ස අං අ ආ භොනති. (ගෙ) ගුණවා ‘ගුණව ගුණවා, යො—ගුණවනෙතා ගුණවහ්නා; අතතං—ගුණවහ්නං, ගුණවනෙත.

“නො නි තා ස සමිං නාසමි” “නි සවිභතතිස්ස නතුස්ස නාමති තා සෙ භොකාමරා සම්මති නි ව වා.

ගුණවතා ගුණවනෙතා, ගුණවනෙතති ගුණව නෙතති; ගුණවතො ගුණවනෙතස්ස.

“නමිති තං වා” “නි නමිති නතුස්ස තං වා-ගුණවතං ගුණවහ්නානං; සමානා ‘ව—ගුණවති ගුණවනෙත ගුණවහ්නමිති ගුණවනෙතස්මිං, ගුණවනෙතසු.

ග වර්තන සි.

“සිමති ග වර්තනාදිතං නතසප්ප අං” “නි නත සප්පස්ස අං වා—සිලොපපා—ග වර්තං; සිසා ඔ—ගව්ඡ නෙතා.

ගව්‍යන්තාදීනං නතසද්දෙ, 'නෙව-

සෙසෙසු හතු'වං.—187

වුතනං හිතා සෙසෙසු ගව්‍යන්තාදීනං නතසද්දෙ,
නතු ඉව දසිබො—ගව්‍යන්තා ගව්‍යන්තා ඉව්වාදි;
සෙසං ගුණවත්තුසමං—ගව්‍යන්තාදෙසා නාම අනත
පව්වයනතා.

අගති සිලොපො.

“ඉවණ්ණුවණ්ණානුලා” ‘ති ඉවණ්ණුවණ්ණානං
යථාසංඛ්‍යං කි ල සංඛ්‍යා.

කිලනො වා'නෙව.

සපතො ව සොනං ලොපො.—118

ස ප කි ල නො යොනං ලොපො වා හොති.

සොසු කනනිකාරලොපෙසු දිසං.—88

කතො නිකාරො ලොපො ව යෙසං තෙසු යොසු
සරානං දිසො හොති—අගති—පතෙති;

අතනං 'නෙව-

සොකිකාරයො කො.—96

සොසු අකතරයො කො අතනං යාති—අගතො;
නථාලපතෙ.

අමො නිගානිතං කි ල පෙති.—82

කි ල පතො අං මො ව බිඤ්ඤං යනති—අගති, අගති
අගතො; අගතිනා, දිසෙ—අගතිහි අගතිහි.

“කි ල නො සසා නො වා” ‘ති සසා නොතනං වා
අගතිනො අගතිසා, අගතිනං.

“කි ල නො වෙ” ‘ති සමාසා නා—අගතිනා;
අගතිමහි අගතිසමං, අගතිසු.

ආදි අගති ව—සමතො පන-

“ආදිතො ඔවෙ” ‘ති අං ඔ ව වා.

ආදිං ආදෙ, ආදිමහි ආදිසමං, ආදිසු,
දුච්ඡි.

“අප්පා රසා” මාදිනා රසස සමපනෙන-
 “න සිසමිමහපුංසකානි” ‘හි සිමි අනපුංසකානං
 න රසසා—සිලොපා—දඬි; යොලොපෙ—දඬි,
 පනෙහි;

අප්පා රසසමෙකවචනසොස්ථිව.—84

එකවචනසොස්ථි කි ල පා රසං යනාහි.

කිතො කතරසා‘නෙව-

සොනං නො.—225

කතරසා කිතො යොනං නොනනං නොහි.
 දඬිනො.

“කිලපා රසං” ‘හි ගෙ පරෙ කි ල පානා
 රසසා—(ගෙ) දඬි, දඬි දඬිනො.

වා අං ඉනෙව-

‘නං කිතො කතරසා’ ‘හි අං ඉවචසා නං වා.
 දඬිනං දඬි, දඬි දඬිනො; දඬිනා, දඬිහි දඬිහි; දඬිනො
 දඬිසා, දඬිනං.

කිතො කතරසා‘නෙව-

“යම් හි” ‘හි සමිනො හි—දඬිහි, දඬිසු.

හිනඬු සි ලොපො.

වා යොනං ‘නෙව-

“ලනො වොකාපරාවෙ” ‘හි ලනො යොනං
 වොනනං වා.

අනනං අකතරසසා‘නෙව-

වෙවොසු ලො ව.—97

වෙවොසු අකතරසසා ලො අනනං යාහි—හිකඩ
 වො; පනෙහි—යොලොපදිසා—හිකඩු; (ගෙ) හිකඩු.

“අකතරසසා ලනො යවාලපනසා වෙවො” ‘හි
 ආලපනෙ යොසා වෙවොකාරා—අනනං—හිකඩවෙ
 හිකඩවො හිකඩු; හිකඩු, හිකඩවො හිකඩු;
 ඉසසං අගතිප.

එවිට ජනතු, ජනතු, ජනනවො.

“ලතො වොකාථොවෙ” ‘නි හ කාරගහහණෙන
සොනං නොතනං—වකාථෙන සිචි වොනොනමහ
වො’ච විසෙසො—ජනතුනො ජනතුසො.

සත්තු සි.

“සත්තුපිතාදිනමා සිසමිං සිලොපොවෙ” ‘නි සත්තා
ද්දානනස්ස ආ සිලොපො ච—සත්තා.

සත්තුපිතාදිනං ‘නාඨිකාථො—

අසෙසෙසාචරනං.—200

සිතො’සෙසෙසු සත්තාද්දානනස්ස ආථො හොති.

නතො සොගමොතු.—205

නතො ආරතො සොනං ඔ හොති—සත්තොරො;
(නෙ) සත්ත සත්තා, සත්තොරො; සත්තාරං, සත්තාර
සත්තොරො.

“නා ආ” ‘නි ආරතො නාස්ස ආ—සත්තාරා, සත්ත
රෙහි සත්තාරෙහි.

උ සසමිං සෙලොපො ච.—203

සෙ සත්තාද්දානනස්ස උ හොති සෙලොපො ච වා.
සත්තු සත්තුනො සත්තුසා.

“වා නමිති” ‘නි නමිති ආථො වා—සත්තාරානං.

“සත්තුනාතනවෙ” ‘නි නමිති සත්තාද්දානනස්ස
අතනං වා.

දිනෙ—සත්තානං.

“නතො සමිති” ‘නි ආරතො සමිතො ඉ.

“ආථො රස්සමිකාථො” ‘නි ඉමිති ආරස්ස රස්සො.

සත්තරි, සත්තාරෙසු; එවිට නතොදි.

පිතා සත්තෙව.

“පිතාදිනමසිමිති” ‘නි සිතො’සෙසෙසු ආරස්ස
රස්සො’ච විසෙසො—පිතරො; නමිති පිතානං’නිපි
හොති.

එවිං භාතුවුනුනිසො.

අහිහු; රසො—අහිහුවො; යොලොපො—අහිහු;
සෙසං භික්ඛු‘ව රසො‘ව විභෙසො; එවිං සබ්බසංඝො.
පුබ්බො යොනං නොකාරො ච—සබ්බසංඝො නො
සබ්බසංඝො.

ගො; ගාව ඉතෙවි-

“යොසුචෙ” ‘නි ගොසද්දෙකාරසො ආවො.

“නනො යොනමොතු” ‘නිහ තුසද්දෙන යොනං
ඔ—ගාවො; නථාලපනෙ.

අවමනි ව.—75

අවමි පරෙ ගොසද්දෙකාරසො ආව අවා ගොනති
චසද්දෙන හිනංවජ්ජිතෙසු සෙසෙසුපි.

“ආවසුචා” ‘නි අවමි ආවනකසො උතං වා.

ගාවා ගාවං ගවං, යො-ගාවො; ගාවෙන ගවෙන,
ගොති ගොති.

“ගාව සෙ” ‘නි සෙ ඔසො ආවො—ගාවසො ගවසො.

“නනො න” ‘වාදෙ චකාරෙන නං ඉවචසො අං
ඔසො අවො ච—ගවං.

“සුතිනාසුචෙ” ‘නිහ චකාරෙන ගොසො ගු ච
විතෙන—ගුනං ගොනං; ගාවා ගවා ගාවමගා ගව
මගා ගාවසො ගවසවා, ගොති ගොති; ගාවෙ ගවෙ
ගාවමති ගවමති ගාවසමිං ගවසමිං, ගාවෙසු ගවෙසු
ගොසු.

සුලිහා.

7

කිසුකු සිලොපො.

“ආ සො” ‘නි ඉන්ධිං ආකාරසො සසංඝො.
යොලොපො—කිසුකු; පබ්බො—කිසුකුයො.

“සුතෙවෙ” ‘නි ගසො ඒ—(ගෙ) කිසුකු, කිසුකු,
කිසුකුයො; කිසුකුං, කිසුකු, කිසුකුයො.

ආයු එකවචනසංයුතෙව-

“සතො නාදිතං” ‘හි නාවෙකව චනානමායො,
කඤ්ඤං, කඤ්ඤං, කඤ්ඤං; කඤ්ඤං, කඤ්ඤං.

සපතො සමිං සං වා.-216

සපෙති සමිතො සං වා හොති-කඤ්ඤං, කඤ්ඤං,
කඤ්ඤං.

රතනි සි ලොපො.

“තෙ ඉතිකතා පො” ‘හි ඉතිකතවරාණං චනානා
නා පසඤ්ඤා-සොලොපපදිකා-රතනි, පතො-රං තිසො;
තපාලපතො; රතනිං, රතනි රතනියො.

එකවචනසං නාදිතං ‘තෙව-

“පතො යා” ‘හි නාවෙකවචනානං යා-රතනියා,
රතනිති රතනිති; රතනියා, රතනිතං; රතනියං
රතනියා, රතනිසු.

නදි; සෙසං රතනිව; අසතො රසොච විසෙසො;
යාතු රතනිව; මාතු ධිතු දුතිකාදයො පිතෙව; ජමු
නදිව.

කඤ්ඤ ඉති සිතෙ.

ඉතිසමතො ආසාවමො.-237

ඉතිසං වනනමානා අකාරනතො ආසාවමො
හොති-සරලොපපකතාදි-කඤ්ඤං.

“ධාතුසාවයවිහනනිවජ්ජනමසාවලිභා” ‘හි චිව
නතො පවයනනසාලිහනනා තඨිතාදි සුතෙන
චකාරෙන නාමමිවකතෙ සාදි; එවං ජ්ඣනිසු.

එවං අජ එලකා කොකිලා අසා මුසිකා බලාකා
මතු ජරා ඉව්වාදි.

ඉතිසං ‘තාගිකාරො-

නදිතො වා ජ.-238

ඉතිසං නදිතො වා අනදිතො වා ජ් හොති-නදි
නගරි කුමාරි බ්‍රාහ්මණී තරුණී කුකුචි ඉති ඉව්වාදි

“මාතුලාදිකම් නිවන්මිකාරෙ” ‘හි ජිව්ති මාතුලා
දිකානස්ස ආරාමං—මාතුලානිතසාදි.

අතදාදිතො වා ජි—සබ්බි හෙති.

හවතො හොහො.—242

ජිව්ති හව නතස්ස හොහො හොහි—හොහි.

“ණව ඤා ඤා ඤාණං ඤා නතුති” ‘හි ජි.

මාධවී ! ඤාපිති චේතනොසි සොනමි.

“නතු” ස තමිකාරෙ” ‘හි නතුස්ස නො වා-භුණවති
භුණවති? යති සිහිනි සිහිමහති

හත ස්ස නතු බපදෙහො—මහති මහනති

සති සිහිනු නිකාරනෙති ඉති.—240

ජි. තසාදිති ජිකාරනෙති ව ඉතිහං ඉති හොහි.

“පතිස්සනිමිති” ‘හි පතංගනස්ස අතෙන—සර
ලොපාදෙ තුකාරෙන ලොපාභාවො.

“වා පරො අසරුපා” ‘හි ඉලොපො දිස්සා ව.

හප්පතානි සිහිනුති රාජිනි මෙධාවිති තාසිනි
බම්බවාරිණි හසදස්සාපිති භුත්තාවිති තසාදි.

ඉතිලිභා.

8

චිත්ත සි.

නපුංසකෙති අතො නිව්වංකෙව-

සිං.—219

අකාරනෙති නපුංසකෙති සිස්ස නිව්වං අං හොහි-
චිත්තං.

යොතං නි නපුංසකෙතිකෙව-

අතො නිව්වං.—218

අකාරනෙති නපුංසකෙති යොතං නිව්වං නි හොහි-
නිස්ස ආ-චිත්තා; පකෙධ-යොසාදිනා දිස්ස-චිත්තා
නි; ගලොපෙ-(ගෙ) චිත්ත චිත්තා, චිත්තානි; චිත්තා,
නිස්ස ජි-චිත්තා චිත්තානි; සොසා බුද්ධො’ථ.

මනසි—මනං; නා.

වා 'කෙව-

මනොගණාදිනො සමිනනානම් ආ.—181

මනාදිනො සමිනනානං ඉ ආ වා හොහති.

ස සරෙ වාගමො.—184

විභතාදෙසෙ සරෙ පරෙ මනාදිනො සාගමො වා
හොති—මනසා.

සසා වො.—182

මනාදිනො සසා ඔ හොති—වසද්දෙන සමාසා ආ ව.

මනසො; මනසා; මනසි; සෙසං විතතං'ව.

මනං සිරං උරං තෙජං රජං ඔජං වසං පයං

සසං තපං වචං වේතං ඵවමාදි මනොගණො.

ගුණවත්තු සි.

“අං නපුංසකෙ” ‘ති සිමති සවිභතතිසා නතුසා
අං-ගුණවං; නතුසාතෙන—ගුණවත්තානි; සොතො
සද්දං පුමෙව; ඵවං ගවේජං.

අසී; වා'කෙව-

“සොතං නි නපුංසකෙහි” ‘ති සොතං නි වා.

අසීනි; කිතතා සොලොප-අසී; තපාලපතෙ; අසීං,
අසීනි අසී; සෙසං අගතිව.

දසී සි; අභතතාරයෙසා-දසී; සොතො'සද්දං පුමෙව;
ආයු අසීව.

නපුංසකලිභා.

පුමිනලිභා සට කට සසී මුඛි සිකු රෙණුපාහුන
සො-විපද වතුපදජනිවාදිනො ව-සථා-සටවා, ජප
චිත්ත-සට, ඵසා යසී, ඵසා යසී ඉවවාදි.

විපද ජනිවාදිනො සථා-බතතිසො, ආපටචිත්ත-
බතතිසා, සමණො, ජමි-සමණි ඉවවාදි.

චතුස්පද්‍යන්තිවාචිනෝ සථා-ගණ්, ආ-ගණ්, ව්‍ය
නෝ, ඊලි-ව්‍යග්‍යී ඉව්වාදි.

ප්‍රම නප්‍රංසකලිහා බලම කමම බ්‍රහම කුසුම සහම
පප්‍රම අසුම විහාර සරිර සුචණ්ණ චණ්ණ කහාපණ
හවන හුවන සොබන හුසන ආසන සයන ඔදන
ආකාස උපවාස මාස දිවස රස ඵල පල රස අබ්‍ර
මිඬවාදසො.

ඉති නප්‍රංසකලිහා නගර අවිච්ඡත්‍රධා.

සඤ්චිතා නට ප්‍රට පුර පහන මඬල කලසාදසො;
නාමිකතා සබ්බනාමානිව, සථා-තලො, ඊලි-නි,
හට මිව්වාදි.

නාමිකතා සථා-දෙවදනො, ආ-දෙවදනො, දෙව
දනා මිව්වාදි.

10

සබ්බ තතර කතම උභය ඉතර අඤ්ඤ අඤ්ඤතර
අඤ්ඤතම පුබ්බ පර අපර දකිණි උතතර එක ස න
පන ඉම අමු කිං තුමහ අමුඤ්ඤි සබ්බනාමානි.

සබ්බො බුද්ධා'ව-අයං විසෙසො.

සො'නෙව-

සබ්බනාමකාරනො පඨමො.—164

සබ්බාදීනමකාරනො පරො පඨමො යො එතතං යා
ති—සබ්බො.

“තයො නෙව ච සබ්බනාමෙති” ‘ති නිසෙධා ස
සම්ප සම්පනා ආය ආ එ න ගොහති—සබ්බසං.

සබ්බතො නං'සං සානං.—168

සබ්බාදීනො නං ඉට්ඨස්ස සං සානං ගොහති.

අකාරො ඵ ඉනෙව-

සබ්බනාමානං නමිති ව.—102

නමිති සබ්බාදීනමකාරස්ස ඵ ගොති - සබ්බසං
සබ්බසානං.

ඉතිහාස, ආ-සබ්බා—කඤ්ඤා'ව-අයං වීරසසෙයා.
වා'නෙව-

සප්පතො සමං සානං සංසා.—179

සප්පතො, තො සබ්බාදිතො සමි. සානං සංසා වා.
තොනා.

“සංසාප්පවකවචනෙසුචෙ” ‘හි සාගමො.

සො රසසං.—66

එකවචන සංසාසු සො රසසං යාති-සබ්බසා සබ්බා
ස, සබ්බාසං සබ්බාසානා; සබ්බසං සබ්බාසං, සබ්බාසු.

තෙනාහි සමි මාසසා.—180

සප්පතො, සබ්බාදිහි සමිතො ආයං න තොනා.

නප්පංසකෙ-සබ්බං, සබ්බාහි; එවං දුතියා; සබ්බා
දතො නප්පංසකෙ තතියාදිසු සකසනප්පමසමා;
එවං යසදුනා.

ප්‍රබ්බපරාපරෙහි න සමිතො “යදනුපපන්නා නිපා
තනා සිද්ධිනති” ‘හි අනිත්තියං එ වා-ප්‍රබ්බෙ ප්‍රබ්බ
සමි. ඉව්වාදි.

එකසප්ප, සංඛ්‍යානුලක්ඛණසහායකො-සද්ධි සංඛ්‍ය
තො නදෙනවචනො අඤ්ඤා සබ්බවචනො ව.
සාදින මාලපනං නාහි; තසි.

සිවහි සං අනප්පංසකසෙසෙව-

එතෙනං. තො.—174

සිවහි අනප්පංසකානං එත න ඉවෙවනෙසං තකාර
සා ස තොති-සො.

තසා වා නතනං සබ්බා.—175

තිලිගෙසු සබ්බාදි තකාරසා තො වා තොති.

තෙ තෙ-සසං සබ්බසමි; නතනා'ව වීරසසෙයා.

ඉතිහාස—සා, තා නාසො නා නාසො ඉව්වාදි.

වා'නෙව-

නමො සසා සසාස.—65

නා එනා ඉමාහි සසා සසායො වා හොති.

සංසාසෙවකච්චනෙසු ඉ ඉතෙව-

නසා වා.—64

එකච්චනසංසාසු නාසද්දසා ආ ඉතනා වා යාති.
නිසාස නිසා නසා නාය, නාසං නාසානං; නිසං
නසං නායං, නාසු.

නපුංසකෙ-නං ඉච්චාදි.

එසො-සෙසං සබ්බසමං.

ඉත්ථිං—එසා.

සංසාසෙවකච්චනෙසෙව්නෙව-

එනිමාසමි.—63

එකච්චනසංසාසු එනා ඉමානමනසා ඉ හොති.
එනිසාය එනිසා එනාය, එනාසං එනාසානං; එනි
සං එනසං එනායං, එනාසු-සෙසං සබ්බා'ව.

නපුංසකෙ-එනං ඉච්චාදි.

ඉමසි. „

“අනපුංසකසායං සිලෙහි” ‘නි ඉමසා අයං.

සිලොපා-අයං, ඉමෙ; ඉමං, ඉමෙ.

“අනිමිනාමනිවෙ” ‘නි ඉමසා අතො ඉමි ච—අතෙ
න ඉමිනා.

“සබ්බසමිසෙසවා” ‘නි සුනංහිසු එ වා.

එහි ඉමෙහි.

වා ස සමා සමිං සං සා සවනනං ‘නෙව-

ඉමසද්දසා ව.—177

ස සමා සමිං සං සා සු ඉමසා අතනං වා හොති.

අසා ඉමසා, එසං එසානං ඉමෙසං ඉමෙසානං;
අසවා ඉමච්චා ඉමසවා, එහි ඉමෙහි; අසමිං ඉමමති
ඉමසමිං, එසු ඉමෙසු.

අනුප්පයෙකි.

“නතිමෙහි කතාකාරෙහි” ‘නි සමා සමන්තං චතා මහි න සිද්ධිනෙත.

ඉන්ද්‍රියං-අයං-සෙසං එතා ච-සංසාරාදිගතං ‘ච විසෙසයා.

නපුංසකෙ.

සවිභතතිස්ස වා‘නෙව-

“ඉමස්සිදමංසිසු නපුංසකෙ” ‘නි ඉමස්ස ඉදං වා.

ඉදං ඉමං, ඉමෙ ඉමානි-එවං දුතියා.

අමුසි;

වා අනපුංසකස්ස සිමහිනෙව-

“අමුස්ස මො සං” ‘නි මස්ස සො වා.

සිලොපො-අසු;

“සඤ්ජනො කො” ‘නි සඤ්ජනාචනො කාගමො.

“සො” ‘නි ඔ-අමුකො-පකෙකි, අමු අමු අමුයො. පුමඤ්ච යොනං වොකාතො න-අමුං, අමු අමුයො-සෙසං හිකුච්ච සඤ්ඤාදි කාර්යාඤ්ඤා.

ඉන්ද්‍රියං-අසු-සෙසං යාගුසමං-විසෙසො ‘යං-අමු ස්සා අමුසා, අමුසං අමුසානං; අමුස්සං අමුයං, අමුසු. නපුංසකෙ.

සවිභතතිස්ස අංසිසු නපුංසකෙ‘නෙව-

“අමුස්සාදුං” ‘නි අදුං-අදුං අමු අමුනි; එවං දුතියා.

“සෙසෙසුචෙ” ‘නි සඤ්ජන කියස්ස කො.

කො, කා, කං ඉච්චාදි-ලිභතතයෙ සඤ්ජනො.

තුමහසි, අමහසි;

සවිභතතිස්ස තුමහාමහානං ‘තාඨිකාතො-

කමහං සිමහි ව.-140

සිමහි සවිභතතිනං තුමහාමහානං තං අහං හො නති වසඤ්ඤා තුමහස්ස තුමං ව.

තමා තුටුට අහං, යො-තුලෙහි.

“මයං යොගිති පඨමෙ” ‘නි අමහස්ස මයං ගොති.
මයං.

“තං මමෙති” ‘නි අමති තං මං ගොගති.

“තචං මමච නචා” ‘නි අමති තචං මමච නචා.

“තුමහස්ස තුටුට තෙමෙති” ‘නි තුමහස්ස තුටුට තෙමෙ,
තං තචං තචා තෙමං මං මමං.

ආකං තෙමං—

“චා යචපපඨමෙ” ‘නි දුතියායොස්ස ආකං චා.
තුමහාකං තුලෙහි අමහාකං අමෙහි.

“නාමිති තයා මයා” ‘නි නාමිති තයා මයා ගො
නති

“තයා තසිතං තකායොජනනං චා” ‘නි තස්ස
යො චා.

නිසා තයා මයා, තුලෙහි අමෙහි.

“තච්ච මම සෙ” ‘නි සෙ තච්ච මම ගොනති.

තුය්‍යං මය්‍යං ජෙ” ‘නි සෙ තුය්‍යං මය්‍යං ච.

“සස්සං” ‘නි සස්සං අං චා.

“අමහස්ස මමං සමිහනතිස්ස සෙ” ‘නි සෙ අමහස්ස
මමං ච—තච්ච තුය්‍යං තුමහා මම මය්‍යං අමහං මමං.

“තුමහාමෙහි නමාකං” ‘නි තං චචතස්ස ආකං.
තුමහාකං අමහාකං.

සමා නාමි.

“තුමහාමහාතං තසිමසි” ‘නි සමිමති තසි මසි
ගොනති—තෙ කතෙ—තසි තසි මසි, තුලෙහි අ
මමස්ස—ලිහතතසෙ සමං.

තචා තෙමං—

පෙතො දුතියාවතුත්තිස්ස වො නො.—147

අත්තොතකා වරායා පදං-දුතියා වතුත්ති ජසී
බුද්ධච්චතෙස්ස පරෙස්ස පදසමා පරෙසං සමිහනතිතං
තුමහාමහාතං වො නොකාරා නචා ගොනති.

රකබතු වො පසුතු නො, දදුති වො දදුති නො,
සඬාවො සසානො, නවා 'නි කිං? එසො අවුහාකං
සඬා.

පදනො 'තාසිකාරො-

"නෙමෙකවචනෙ" 'නි චතුර්විජ්ඣෙකවචනෙසු
තෙ මෙ භොග්ගි-දදුති තෙ දදුති මෙ, ඉදං තෙ
අයං මෙ.

"නාවති" 'නි අමති නිසෙධො-පසෙඬා නං, අජ්
නි මං.

"වා තනියෙවෙ" 'නි තනියෙකවචනෙ තෙ මෙ
වා භොග්ගි-කතා තෙ තසා වා, කතං මෙ මයා වා.

"බහුවචනෙසු වො නො" 'නි තනියා බහුවච
නෙසු වො නො භොග්ගි-"බහුවචනෙත" පසමෙ
සොමති ච-කතං වො කතං නො, ගාමං වො
ගච්ඡෙය්‍යාථ ගාමං නො ගච්ඡෙය්‍යාම.

11

සංඛ්‍යා වුච්චන-එකසඤ්ඤා සබ්බතාමෙසු වුනො,
වාදයො අසාරසන්නා බහුවචනනො,

සවිගතනිසං ඉතිප්‍රමනපුංසකසංඛ්‍යං 'නි වාසි
කාරො-

'සොසු චින්නං චෙවෙ" 'නි චිසං චෙ භොග්ගි.
චෙ, චෙ, චිති චිති.

නො ච වාදිනො නවති.-67

නවති වාදිනො නකාරාගමො භොග්ගි-චින්නං, චිසු,
චිගතතසෙ සමං.

නිවතුන්නං නිසෙය්‍යා චගසෙය්‍යා නසො චන්නාරො
නිත්ති චන්නායි.-133

සොසු ඉතිප්‍රමනපුංසකෙසු සවිගතනිනං නිවතු
න්නං නිසෙය්‍යා චගසෙය්‍යා ආදයො භොග්ගි-නිසං,
කසො, නිති නිති, නින්නං.

“ඉණණමිණණනාං තිති සංඛයාති” ‘ති තිසද්ද
තො නං ඉට්ඨස්ස ඉණණං ඉණණනාං ච-තිණණං
තිණණනාං; තිසු; ඉට්ඨසං-තිසෙසා; තිසෙසා; තිති
තිති; නොවාදෙ චකාතරන නමති සසං ආගමො-
චගහගෙන-තිසසනාං; තිසු; නපුංසකෙ-තිති; තිති;
තිති තිති; චතතාතො.

“ඔ සතෙ වෙ” තිහ චකාතරන යොසු උස්ස උතො.

“තතො සොනමොතු” තිහ තුකාතරන සොනං
ඔ-චතුරො-ඵං උතිසං-චතුති චතුති; චතුනනං;
චතුසු; ඉට්ඨසං-චතසෙසා; චතසෙසා; චතුති චතුති;
උතෙ ‘ච සසං ආගමො-සද්දිනා උස්ස අතනං-චත
සසනාං; ච තුසු; නපුංසකෙ-චතතාර; චතතාර.

“පචාදිනමිකාරො” ‘ති යොසු සථිහතතිසස පචා
ද්දනතස්ස අතනං-පච; පච.

“පචාදිනමනනා” ‘ති සුනංතිසු පචාද්දනතස්ස අ
තනං-ඵදිකානුමපචාදෙ ‘සං-පංචති පචති; පචනනං;
පචසු; ලිහතතසෙ සමං.

එවං ජ සතත අභි නච දසාදයො අභාරසනතා,
විසතාදයො ආනවුතිසං ඉට්ඨලිහෙකචචතනනා,
විසති රතතිව-ඵං තිසති; චතතාලීසං පසුසුසං
සද්දති පරාසං සකොසං විහතතිනං “සකොසමො
දෙ” ‘තිහ ආදිසද්දෙන ලොපො-සති විසතිව-ඵං
සතතති අසිති නවුති; සතං නපුංසකමෙකචචත
නනං-ඵං සහසාදි; ඡකාටි විසතිව.

රාසිහෙදෙතු සකොසා බහුවචනමපි, යථා-වෙ විස
තිසො බුබුදුනනා, තිසෙසා විසතියො දිනසට්ඨකා, ඵං
‘මෙද්දෙතු.

එසේ'සො එතනනිසසිඬිලොකසසහොති යපසෙසු
පිපුමනපුංසකානිත්‍යවනො තානිමානි ලොකෙ
නාසා.

අලිහා වුවනො.

කිවි නො පවමාසෙ.—250

ලිහනො පවමාසෙ කිවි නොපවමාසෙ හොති.

“නාදසො විහනතිසසෙසු” ‘නි නොපවමාසෙ
දුනානනානං විහනතිසසෙසු-තසමා තදනනානමපි
විහනනානනනා පදනං සිඬිනති න පුත විහනති.

“වොරසමා වොරනො, එවං පිනිනො මානිනො-
එස “පිතාදිනමසිමති” ‘තාත්‍යාසිමතිගහණෙන
නොලිති පිතාදිනා උසා ඉ.

ඉමසනිසසෙ, නිහනොබෙසු ව.—234

එං ආදිසු පරෙසු ඉමසා ඉ හොති-ඉනො.

“සබ්බසෙසුනසසකාරොපා” ‘නි නොපවමාසෙ
නනං වා—අනො එනො, පකෙඬි—සරලොපාදි
නා අකාරලොපො.

“නුතොපෙසු වෙ” ‘නි කිසා කු-කුනො.

“කිවි නො” ‘නි සුනනවිධාකරණෙන සහනම
සෙ ව නො හොති—ආදිසමිං ආදිනො.

“නුපසනමසා සබ්බතාමෙති” ‘නි සහනමසෙ
නුපසවමසා හොනති-සබ්බසමිං සබ්බත
සබ්බතං; එවං අනු අස එස.

“ත්‍රෙ නිවමා” ‘නි පුබ්බ එතසා අ-කුතු කුසු.

“සෙසෙසු වෙ” ‘නි කාදෙසෙ—කස.

“කිසමා වො වෙ” ‘නි විප්පවමසො.

“කිසා කවෙවෙ” ‘නි කො-කකාරාකාරලොපො-කි.

“හිංගංගිවතා” “නි කිංමා හිං ආදිප්පව්වසා.

“කුහිංගංසුච්ච” “නි කිංසු කු චකාරෙන ගිවතං
දුචතංසු ච—කුහිං කුහං කුහිවතං.

“තමහාවෙ” “නි හිංගං-තනිං තහං.

“යතොහිං” “නි හිං-යහිං.

“ඉමසමා හධාවෙ” “නි හධා—ඉහ ඉධ.

“සබ්බතොධි” “නි හි-සබ්බධි.

කාලෙ ‘තාසිකාරො-

“කිංසබ්බසෙසකසකුහි දුදුචතං” “නි කිං ආදිතො
දු දුචතච—කසමිං කාලෙ කදු කදුචතං.

“සබ්බසු සො දුභි වා” “නි සබ්බසු සොවා.
සදු සබ්බදු.

“තමහා දුනිවෙ” “නි දුනි දුච-තදුනි තදු.

සදුදිනා ඉමසදු සමානාපරෙහිච යථාසංඛ්‍යං ජ්
ජ්ජ ප්පච්චසා ඉමසමානාතං අසාව—අජ්ජ සජ්ජ අප
රජ්ජ.

“ඉමසමා රහිධුනාදුනිවෙ” “නි රසාදිප්පව්වසා.

“ඵත රහිඞ්හි” “නි ඉමසු ඵතො-ඵතරහි.

“අ ධුනාඞ්හිවෙ” “නි ඉමසු අ-අධුනා ඉදුනි.

ලොපං ‘තෙච-

සබ්බාසමාච්ඡිසොසසගගනිපානාදිහි ව.—221;

එතෙහි පරා සබ්බා විහන්ති ලුප්‍යතෙන—තං ආ
ච්ඡිසො තුච්ඡෙ ආච්ඡිසො.

උපසගගනිපානා ච්චචතෙන.

ප පරා නි නි උ දු සං වි අච අනු පරි අභි අභි පති
සු ආ අති අපි අප උප-එතෙ විසත්ථුපසගගා.

ච න ච වා මා හි හි ඩි කු තු නු චෙ රෙ හෙ තෙච
චෙ වො වො තො තො යා නං තං කිං හඤ්ඤ කිර
ඵච්චි කිච්චි යාචි නාච චත චා අච අහ ඉංහ තහං ආම

නාම නුත පුත පත ආත සහ මුසා සකකා ලබනා
 ගෙසා ආරා දුරා දිවා නවා විනා නානා අඩා මුඩා
 මිට්පා පට්පා ආපි සකකි සව්ව් සව්ව් බති යදි ඉති
 කිතති අත්ති සොනි බලු නනු කිමු අයු යනො සවෙ
 හවෙ සුචෙ සුචො අතර පුර පුර නතවා නිතරා අතො
 අපො අතො රතො භිතො භිතො අතනා පාතො
 සුදං කලලා එවා වුවං අලං හලං සංසං සංසං සමං
 සාමං කාමං පාරං ඔරං ඵරං හුරං අහං සහං උච්චං
 නිචං සකිං සකිං අච්චා අනතරා ආරකා බාහිරා
 බහිරා යාවතා තාවතා සමනතා සාමනතා ආමනතා
 සමමුඛා වරහි තරහි සමපති ආසති උපරි යාවදෙ
 තාවදෙ නිරිසං සනිකං සසකකං එතරහි එතනාවතා
 පරමමුඛා කිතනාවතා අකුකුදත්තු සෙසාපිදං අපො
 වනාම භිතොසාමනතාය-ඉච්චාදයො නිපාතා.

සදියා යෙ නිලිගෙසු සබ්බාසු ච විහතතිසු ,
 වචනෙසු ච සබ්බෙසු තෙ නිපාතා 'ති කිතතිතා.
 යථා-උච්චං රුකෙබ්බා; ලතා; සරං වා.

උච්චං රුකෙබ්බා ගෙරුකි රුකිං රුකෙබ්බ
 රුකිංසා රුකිංසවා රුකෙබ්බ වා-ඉච්චාදි; උච්චං,
 රුකෙබ්බා රුකිං වා-ඉච්චාදි; එවං ලතා සරාති. ෦

උභයෙසු විහතනාතන ක්‍රියාදෙසසමයදියාගුණසොති
 සබ්බාපි යථායොනං විහතතිතො 'කෙකුභි තු පාඨමා.

තා යථා-අධි අනෙතා සදෙහි සතනම්, සංසංසද්දා,
 තතිසා ජඬි ච, නමොසද්දා පඨමා දුතිසා ච, පාරං
 සද්දා සතනම්, දිවාසද්දා පඨමා දුතිසා සතනම් ච,
 ගෙසාසද්දා සතනම්, උච්චංසද්දා සබ්බාපි, ප සද්දා ච
 ච සද්දා ච පඨමා, ගෙ සද්දා ආලපනෙ පඨමා, නාමා
 කෙකුභි 'පි.

උපසභා සභේ 'පි සද්දන්තරෙන සහ පසුජ්ජ
තෙත, නිපාතාතු කෙවි විසුං 'පි, යථා-පනාතො පන
රති, සා ච සො ච භාසති වා කතොති වා සොඤ්ඤි
තයාදි.

එකෙකලිභං චිලිභං තිලිභංවාපසලිභිකං
චතුසෙති නාමං නාමං නමත්තසා 'ති කිත්තිතං.

නා මි කං.

“නාමානං සමාසො යුහන්තො” ‘තාමිකාරො-
සමාසො ‘ති ගින්නානානං පද්ගමකසතා, යුහන්
තො ‘ති අඤ්ඤමඤ්ඤ සමබ්ධිතො.

විභාසා ‘තාමිකාතබ්බං වාක්තසං.

‘මහතො ච සො විරොවා ‘ති වාක්තසං,-

මිපදෙ තුලාධිකරණ කමමාරසො.-326

භික්ෂුසංචරිතිමිත්තො සද්දා එකසමිං වස්සති
පචතොතුලාධිකරණා-විසසනවිසෙසසභුතා සමා
නාධිකරණා චෙ පද්ගද් සමසන්නත පද්ගසො
සමාසො කමමාරසො නාම-ඉධ සමාසසුහතාති
සඤ්ඤවාතරෙන සමාසවිධායකාති — අගතිනවිසෙස
නා බුඬි විසෙසමිති න උපජ්ජතිති විසෙසනං.
පුබ්බං හොති-සමාසෙනච තුලාධිකරණතාසං
වුත්තතො තප්පකාසනසං පසුහතා සමාසතො අති
රිත්තා ච සො ඉච්චෙන වුත්තසානමප්පසොහො ‘ති
ඤ්ඤා නප්පසුජ්ජතො-එවමඤ්ඤතු.

තෙසං විහන්තිසො ලොපා ව.-319

තෙසං යුත්තසානං සමාසානං පුබ්බුත්තරපද්ගනං
විහන්ති ලොපෙන චකාරෙන කිපි න-තනො මන
නාතරිථ ඉති ව රුපසසන.

පකති වයස සරණය.—320

විෂ්ණුහිසු ලුහනාසු සරණය ප්‍රබලතාසු පරහ
නසු ව අසු සමාසපදසු පකති ගොතිනින ලුහනා
කාරා ප්‍රනානියනෙන-තනො මහනනවිර ඉති සිනෙ.

“මහනං මහා තුලලාසිකරණෙ පදෙ” ‘ති මහ
නනසු මහා.

තඬිතසමාසකිනකා නාමං වානවෙ

තුනාදිසු ව.—603

තඬිතාදයො නාමං ඉව දසිබ්බා තවෙප්පහුති පච්ච
යෙ වජ්ජකා-තනො වතතිව්ජාස සතාදි-මහාවිරො
මහාවිරා ඉව්වාදි.

කමමධාරයො වජ්ජ ච තප්පරිසො ච ලාභිනො
තයො පරපදෙ ලිහං බහුබ්බිති පදනනෙර.

රහතා ව සා පටිමා ‘ති රහතපටි, මහනති ව සා
සමාවා ‘ති මහාසමා.

එසු “කමමධාරසසකෙසෙවෙ” ‘ති පුබ්බපදෙ පුමෙ
ව කතෙ ආ ඊ පච්චයානං නිවුතනි.

නිලච තං උප්පලවා ති නිලුප්පලං, සත්ථි සත්ථි-
සත්ථි ව සා සාමාවා ති සත්ථිසාමා-නාරි, මුබමෙව
වජ්ජ මුබවජ්ජ, විසෙසනවිසෙසසානං යචෙ ව්ජ
තනා කවි විසෙසසනං පරං ගොති-බතනියහුතො
ඉව්වාදි-ඉව්ජාව යථාතනති.

න සද්දා සි තසු ලොපො-න සුරො අසුරො-
එසු කමමධාරයෙ කතෙ “උගෙ තප්පරිසා” ති
තප්පරිස සකුසු.

“අතනනනසු තප්පරිසෙ” ‘ති තසු අ-න අසසා
අතසසා-එත් “සරෙඅති” ‘ති තසු අත්.

“නාමානං සමාසයා” ‘ති සුතන විධිකතෙ අසු
තනපානමි කවි සමාසො-න පුන ගෙයො අපුන
ගෙයො, ගාචෙනාදි-එත් ගෙයෙන සමබකො

නිසඥා අසුනානෙතනාපි පුතෙන යොගවිහාග්
බ්ලා සමයසනෙ.

තසො ලොකා සමාහවා නිලොකා-එන “සංඛ්‍යා
පුට්ඨො දිගු” ‘නි කම්මධාරංසො දිගුසඤ්ඤා.

“දිගුසෙස කතං” ‘නි එකතං නපුංසකතං.

14

තපුරිසා ‘නෙව-

අමාදාසා පරපදෙහි.—329

දුතියනාදයො පරපදෙහි නාමෙහි යද සමසා
ගෙන තද සො සමාසො තපුරිසො නාම.

ගාමං ගතො ගාම ගතො; පසා වාසිසි ගාමං ගතො
නිසෙසා සාවනිං ‘තප්පායුතාසතාය නසමාසො-
නථාඤ්ඤා ඤෙයං.

රඤ්ඤා ගතො රාජගතො.

කිව්වනෙනහි භියො අබිකසා වචනෙ—තබ්බ
අනිස ණා රිඤ්ඤා වචනා කිව්වා; දුතීනිඤ්ඤාපෙක්ඛා
රොපිතසං වචනං අබිකසාවචනං—සොනලෙයො
ඤ්ඤා ඉව්වාදි-සොනෙහි යථා ලියානෙ තථා
පුණ්ණතො දුතී තෙහි උච්චිතතො නිශ්චි.

දුතීනා උපසිතනං ගොඡනං දුතිගොඡනං—
සමාසපදෙතෙව උපසිතනක්ඛිසාස කපනා නනේසා
යුතනත්තා-උපසිතනසඤ්ඤාපදයොගො පුට්ඨ ‘ව.

කරණෙනු—අසිනා කලගො අසිකලගො, බුබ්බසා
දෙයං බුබ්බදෙයං, පරසාපදං—එත් විහතාසලො
පො—එවා අගතනාපදුච්චවාදි; වොරසවා භයං
වොරභයං—එවං බකිනමුතො ‘වවාදි; රඤ්ඤා
පුතො රාජපුතො.

බ්‍රාහ්මණයා කණ්ඩා දන්නා ඉඩ්වතු දන්නාපෙකබා ජසීහි කණ්ඩාන සබ්බකාභාවා න සමාසො-සද්දා කණ්ඩා ච තෙ දන්නාපෙහි කමමාරයො තද ජසී කණ්ඩා දන්නා පෙකබා 'හි බ්‍රාහ්මණකණ්ඩාදන්නා' හි සමාසො හොතෙව.

රණෙඤ්ඤ මාගධියා ධනං 'තාත්‍ර රණෙඤ්ඤ' හි ජසී ධනමපෙකබිතෙ න මාගධි රාජ්ජව මාගධිසඤ්ඤා වුච්චතෙ 'හි භෙද්දාභාවා සබ්බකා භාවො' හි තුලො, ධිකරණෙන මාගධෙන සහ රාජ් න සමසාතෙ-චිකොති සම්බකො.

රණෙඤ්ඤ අසොපුරිසො චෙත්තාත්‍ර රණෙඤ්ඤ අසො රණෙඤ්ඤ පුරිසො' හි ච පච්චිකං සබ්බකානො සාපෙකබිතා අසීහි න සමාසො-අසොච පුරිසොචා 'හි චිකො කතෙ තු රාජ්සාපුරිසා' හි හොතෙව-අඤ්ඤානපෙකබිතා.

රණෙඤ්ඤ ගුරුපුත්තො ඉඩ්වතු රාජාපෙකබිතො' පි ගුරුතො පුත්තෙන සහ සමාසො-ගමකතො-ගමකතෙව සමාසො නිබ්බතං, තිස් ගුරුතො පුත්තො 'හි විගතො-ච්චමඤ්ඤා.

රුපෙ සඤ්ඤා රුපසඤ්ඤා, කිච් නිද්දා-කුපෙ මඩ්දකොච්චික කුපමඩ්දකො, ච්චං නගරකාතො ඉච්චාද්ද අත්‍රොපමාස නිද්ද ගමාතෙ; අත්තනවාසිකො 'තා දො විගතතාලොපො.

අඤ්ඤාපදපොසු බහුබිහි.-330

අප්පසම්පන්නානමඤ්ඤාසං පද්ධතං අප්පසු චෙ වා බහුනි වා නාමානි සද්ද සමසාතෙන තද සො සමා සො බහු බිහිති නාම.

ආගතාසම ණා යං සො ආගතසමණො-චිතා රො, ජිනානි ඉද්දියානි යෙන සො ජිනිද්දියො භගවා,

ආකිතො අග්නි යෙන සො ආනිතග්නි-අග්නියානි
 තොවා 'තයාදෙ යථෙව්. විසෙසනස්ස පරතා,
 කරණෙනු-ඡින්නා රුකෙකා යෙන සො ඡින්න
 රුකෙකා-පරසු, දින්නා සුඛකා යස්ස සො දින්න
 සුඛකා-රාජා, නිග්ගතා ජනා යස්මා සො නිග්ග
 තරතො-ගාමො, දසබ්ලානි යස්ස සො දසබ්ලො-
 ගගවා, නත්ති සමො ඝස්ස සො අසමො.

එසා "අනතනාස්සා" 'නි යොගවිභාගෙන නස්ස අ.
 පසුතා ජිවිතා යස්ස සො පසුතජ්චෙතා, මහනති
 පඤ්ඤා යස්ස සො මහාපඤ්ඤා-මිසු.

"ඉඤ්ඤාං භාසිතපුච්ඡි පුමාවචෙ" 'නි පුච්ඡාවා
 නිදෙසා පුබ්බිතතරපදෙසු ආ ඊ පාවයානමහාවො.

"කච්ඡි සමාසගතතානමකාරනෙනා" 'නි අනත
 ස්සඅනතං-කාරග්ගහණෙන ආ ඉව-ඉඤ්ඤාමිවණණ
 න්තා තුනෙනාති ව කප්පව්වයො 'පි-යථා-

විසාලං අකම් යස්ස සො විසාලකෙකා, පච්චකක
 බ්බවා-සිලොපො, සොහනො ගතො යස්ස සො
 සුගති, බහුකාග්ගිකො, බහුනදිකො-සමුද්දො-එසා
 යද්දිතා රස්සා, බහුකතතො, මතතා බහවො මා
 නගා යස්මිං තං මතතබහුමානගං-චිනං; නුලලාධි
 කරණො.

සුවණණස්ස වීය වණණො යස්ස සො සුවණණ
 වණණො, චජ්රං පාණමිති යස්ස සො චජ්රපාණී,
 උරසි ලොමානි යස්ස සො උරසිලොමො-එසා විහ
 තතාලොපො.

අපොසු 'නි බහුතතග්ගහණෙන කච්ඡි පඨමනතා
 නච්ඡි-සහ හෙතුතා සො චතතතෙ සො සහගතු
 කො-සද්දිතා සහස්ස සො, සතත වා අභි වා යෙ
 තෙ සතතභි-මාසා-එඤ්ඤාපදෙසො වාසදාස්සතො,
 දකම්ණස්සා ච පුබ්බස්සා ච දිසාය යං අනතුරාලං සා
 දකම්ණපුබ්බා-දිසා; භින්නාධිකරණො.

අප්පඨමනතානනාති කිං? දෙසිතො බුබ්බත යො
 බ්බෙමො.

නාමානං සමුච්චයො වජ්ඣො—331

සමුච්චයො'හි පිඨිකරණං-එකවිභතතිකානං නාමානං යො සමුච්චයො යො වජ්ඣො නාම-ඉදං සුත්තං ඛුද්ධවචනවිසයං,-වජ්ඣො ච සුරියො ච වජ්ඣසුරියා-හිස්සනභි ත්ඨාදි ක්‍රියා සම්බන්ධාමසුද්ධතො අප්පෙක්ඛා පෙක්ඛානා; එවං නරනාරියො, අකකරපද්ධති.

කථා වජ්ඣො ආණ්ඩුසංඝොග්ගසෙනගබ්බදදජනතුක විවිධවිරුධවිසයානාදිනමි.—324

විවිධෙනාකාරෙන විරුධා විවිධවිරුධා, සභාගා සද්ධා, විවිධා ච තෙන සභාගාචෙහි විසභාගා, සථාදිගුසමාසෙ තථා වජ්ඣො පාණ්ඩුගතාදිනං එකතතා නපුංසකතතව ගොති.

චක්ඛුසොනං, ගිතවාදිනං, යුගනගලං, හස්සං, අසිච්ඡමං, ඩංසමකසං, කාකොලුකං, නාමරූපං, නාමං නමනලක්ඛණං රූපං රූපනලක්ඛණං-එව මෙතෙ ධම්මා ලක්ඛණතො විවිධා පරමසුභතො සභාගා ච, ආදිසද්දෙනාසුද්ධාපි, -සථා-භික්ෂුලිභානං-ඉත්තිපුමං-සද්දිනා රසසා, දසිද්ධං, පත්තවිවරං, ගභාසොණං, සංඛ්‍යාපරිමාණානං-තිකවතුකනං, සිප්පිනං-ඉවණරථකාරං, ලුද්ධකානං-සාකුන්තිකමාගවිනං, අප්පාණිජ්ඣිනං-ආරසනි, එකජ්ඣාසන බ්‍රාහ්මණානං-කසකලාපං ඉදිවාදි.

විභාසා රුක්ඛනිණපසුබන්ධසුද්ධත පද්ධති.—325

වජ්ඣො රුක්ඛාදිනං එකතතං නපුංසකතතව වා ගොති.

බවබදිරා බවකදිරා, මුජ්ඣකප්පං මුජ්ඣකප්පං,
අප්පෙලකං අප්පෙලකං, භීරඤ්ඤසුචණ්ණං භීරඤ්ඤ
සුචණ්ණං, සාලියවං සාලියවා, කාසිකොසලං කා
සිකොසලං, ආදියදෙවන අඤ්ඤසුචි වා, යථා-නිව්චි
විජරාධිනමදුබ්බානං-කුසලාකුසලං කුසලාකුසලං
නි, සතුණිනං-බකබලාකං බකබලාකං, බජ්ජනානං-
දබ්බනං දබ්බනානි, දිසානං-පුබ්බාපරං පුබ්බාපරං
ඉද්වදි.

දබ්බසද්ද සමිං නසස ලොපො, අබ්බසද්දෙති තුල්ලා
ධිකරණනා ඉතිසද්දපි සමිං, නිව්චිසමාසනා ආ
බාරතාය මිත්තං 'නි පදනතරෙන විගතො, අබ්බ
ඉතිසං 'නි සිතෙ.

උපසග්ගනිපානපුබ්බො අබ්බසිභාවො.—321

උපසග්ගාදි පුබ්බො සද්දෙ විගතනාසාදිසු සමා
සො හොති අබ්බසිභාවසඤ්ඤා ව.

"සො නපුංසකලිතො" 'නි අබ්බසිභාවො නපුංසක
ලිතො, යද්දදිනා එකච්චනො ව.

සරො රසො නපුංසකෙ" 'නි රසො.

අඤ්ඤසමා ලොපො ව.—345

අනකාරනා අබ්බසිභාවා පරා සබ්බා විගතා
ලුඤ්ඤර.

අබ්බසි; විගතනිනමසො ආරාධාදි, ඉධාධි සද්දෙ,
ආරාධර චග්ගනෙ, අබ්බසි ඉච්චිතං පදං ඉතිසමි
ච්චිතමසංවදති; සමිපං නගරසං උපනගරං.

"අංවිගතනිනමකාරනබ්බසිභාවා" 'නි විගතනි
නං සමිපි අං.

සමිපිති කිං? උපනගරෙ, අභාවො මකිකානං නි
මකිකිකං-රසො, අනුපුබ්බො ථෙරානං අනුථෙරං,

අනභිකම්ම සන්තිං යථාසන්ති, යෙ යෙ බුද්ධා යථා බුද්ධං-විවජ්ඣං; යත්තකො පරිච්ඡෙදෙ ජීවස්ස යාව ජීවං, අවධාරණේ; ආ පබ්බතා (බෙන්නං) ආපබ්බතං (බෙන්නං), මරියාදුස්සං; වජ්ජමානා සිමා මරියාදු-පබ්බතං විතා'ත්තජේථා; ආ ජලනතා (සීතා) ආජලනතං, (සීතං), අභිවිධිමහි; ගග්ගමානා සිමා අභිවිධි-ජලනෙන සග්ගතත්තො- ආසද්දසොගෙ ධාතුනාමාදිනා අපාද්ගතිධානෙනෙව වාකාමපි සිසිං; තථාඤ්ඤා.

උත්තමො වීරො පවීරො ඉව්වාදෙපන-පුබ්බපදා ප්‍රධානතතා භාවාබ්‍යසිභාවාභාවො කම්මධාරයො ඵව, ඵවං වීසිසො ධම්මො අභිධම්මො, කුච්ඡිතං අන්තං කදන්තං.

එසා “කදං කුස්සා” ‘ති සරෙ කුස්ස කදදෙසො, අප්පකං ලවණං කාලවණං.

එසා “කාප්පජේපු වා” ‘ති කුස්ස කා-බහුවචනෙ නාඤ්ඤාපි කචි-කුච්ඡිතො පුරිසො කාපුරිසො කුපුරිසො වා; ඵවමසුරාදි.

පුබ්බ පරුහස්මඤ්ඤපදජ්ජප්‍රධානාබ්‍යසිභාවසමාසො කම්මධාරයකතපුරිසා චෙ වජ්ජෙ ව බහුබ්බිති ව ශ්‍රේය්‍යා.

ස මා සො.

ඡස්සනා සද්ද නස්සාපවච්ඡිව්වසම්. අත්තෙ ඡෝ වා හොති.

වා ‘ති වාකාත්තං, ඡේතනවාපවච්ඡස්ස චුත්තතතා අපච්චසද්දප්පයොගො, තෙසා විභතතාදෙ, තෙසං ගග්ගේන විභතතිලොපො, තථොත්තරත්ත.

“තෙසං ණො ලොපං” “හි පච්චයානං ණස්ස ලොපො.

“වුඛාදිසරස්ස වා සංයොගහතස්ස සණ්ණෙ වෙ” “හි සණ්ණාපරෙ පරෙ අසංයොගහතස්සාදිසරස්ස වුඛි. තස්සාපනියමෙ.

අසුචණ්ණානං වාසො වුඛි.—407

අකාරිචණ්ණවණ්ණානං ආ ඵ ඔ වුඛියො ගොනති වසඥෙන කුචි න.

සරලොපාදි-තඤ්ඤානා නාමමිච්ච කතෙ ස්‍යාදි.

තඤ්ඤාතියධ්‍යාලිගවිහනතිච්චනා සිද්ධං
සමුහභාවජ භිග්ගො සකප්පො ණොයා නපුංසකෙ
නා තු ‘ඤ්ඤං නිපානා තෙ ඛාදිපංපච්චයනතස්ස.

වසිඤ්ඤාපච්චං පොසො වාසිඤ්ඤා, ඉඤ්ඤි වාසිඤ්ඤි,
නපුංසකං වෑසිඤ්ඤං; විකප්පවිධානතො තඤ්ඤෙන සමා
සස්සාවචනදං පාධායාභාවා වසිඤ්ඤාපච්චනති ‘පි
ගොති.

සාමඤ්ඤඤ ‘හිමතෙ සඥෙ, නිද්දියස්සති පුමෙන වා
නපුංසකෙන වා ‘පිති සද්දසසවිදු විදුං.

වා අපච්චෙ ‘හිවාධිකාරො-

ණස්ස න ණානා චච්ඡාදිතො.—347

චච්ඡාදිතො ගොතතගණ්ණො ණායතො ණා
තො ච වාගොති-අපච්චං පපුත්තප්පභුතිගොතනා-
කච්චසස්සාපච්චං කච්චායතො කච්චාතො වා.

සංයොගහතතො න වුඛි.

“ණෙයො කතතිකාදිති” “හි ණෙයො-විනතාස
අපච්චං චේතනෙයො විනතෙයො වා-න පකෙති
වුඛි; ණෙයො ‘හි යොගවිභාගෙන තස්ස දියතෙ
‘තාපෙ ‘පි ණෙයො-දකඛිණා දියතෙ සස්ස සො
දකඛිණෙයො.

අනෙකුත් වා.—349

අකාරනතනො අපච්චි ණි වා හොති-පුන වාස
දෙදන ණිකො අකාරනනා අනකාරනනා ච බො 'පි.
දකඛි,හකාපුනතිකො,මඛබ්බො, භාතුබ්බො-විනනං.

“ණවොපච්චාදිති” ‘නි ණවො-මනුනො අපච්චං
මානවො.

“ණොර විධවාදිනො” ‘නි ණොරො-සාමණෙරො.

19

“යෙන වා සංසඝං තරති වරති වගති ණිකො” ‘නි
ණිකො-වාකාරෙන තෙකපො තෙකපච්චියා ච.

සතෙන සංසඝො ඤාතිකො-ඔදනො, උච්චෙපන
තරතිති ඔච්චෙපිකො උච්චෙපිකො වා-න පතෙකවුච්චි,
සකපෙන වරතිති සාකපිකො, සීතසන වගතිති
සීසිකො-නවුච්චි, ඉත්ථිලිගනො එය්‍යකො ණිකො' ච-
චමපායං ජනො චමෙපය්‍යකො, එවං බාරාණසෙය්‍ය
කො, ණිකො- කුසිනාරායං වසතිති කොසිනාර
කො, ජනපදනො ණිකො ච-මගධෙසු වසති තෙසං
ඉස්සරො වා මාගධකො, තජ්ජාතියා විසිසිපො ආජ
නියො-අස්සජතියා විසිසො අස්සාජනියො, ඤො-
අග්ගානති ජනිතබ්බං අග්ගඤ්ඤං-විනනං.

නාමධිනො නෙන කතාදිසනනිධානනියොග

සියගබ්ථිවිකපෙසු ව.—353

තං අධිනෙ ඉදිවාදිඤ්ඤෙසු ආදිසදෙදන හතාදිසු
ච ණිකො වා හොති.

අභිධමමධිනෙ ‘නි ආභිධමෙකො අභිධමෙකො
වා-න පතෙක වුච්චි; වචසා කතං කමමං වාචසිකං,
එවං මානසිකං-එසා “ස සරෙවාගමො” ‘නිහානු
වතතිනාදිසදෙදන සාගමො; සරිරෙසනනිධානා

වෙදනා සාරීරිකා, වාරෙ නියුතෙනා දෙවාරිකො,
එසා “මායුනමාගමො ධානෙ” ‘හි වකාරතො පු
බ්බෙ ඔකාරාගමො; සිප්පනහි ගිතාදිකලා-විණා අස්ස
සිප්පං ‘හි වෙණිකො-අනු විණෙති විණාවාදනං, ග
යො අස්ස හඬංහි ගන්ධිකො, මගෙ හතථා ජ්වහි
හි මාගවිකො-වකාරාගමො, ඡලෙන හතො ඡලි
කො, සුතෙනන බ්බො සුතතිකො, වාපො අස්ස ආ
යුධො ‘හි වාපිකො, වාතො අස්ස ආබාධො අත්ති
වා වාතිකො, බුබ්බෙ පසතෙනා බුබ්බිකො, වජ්ජෙන කී
තං හඬං වජ්ජිගං, කුලෙහා අස්ස පරිමාණං තමරහ
ති තතසං රාසිවා කුමතිකො, අකෙකින දිබ්බතීහි
අකකිකො, මගධෙසු වසති ජතො ‘හිවා මාගධිකො
ඉවාදි.

20

ඡ රාගා තෙන රතනං නස්සෙද මඤ්ඤපෙසසු ව.—354

තෙන රතනං ‘තසාද්දපෙසසු ඡොවා හොති.
කසාපවන රතනං කාසාවං, එවං නිලං පිතමිවවාදි-
නවුඞි, මහිසස්ස ඉදං මාහිසං-සිභං, එවං රාජපොරි
සං-එසා අයුචණ්ණානං වාදෙ, පුන වුඞිගගහණෙන
උතතරපදස්ස වුඞි; මගධෙහි ආගතො තනු ජතො
තෙසං ඉස්සරො තෙ අස්ස නිවාසො ‘හි වා මාග
ධො, කතතිතාදිහි යුතො කතතිකො-මාසො, බු
බ්බො අස්ස දෙවතා ‘හි බුබ්බො, වසාකරණං අවෙච්ච
අධිතෙ ‘හි වෙසාකරණො-එසා මායුනමාදිනා යකා
රතො පුබ්බෙ එ ආගමො යස්ස මිතනං, සගරෙහි
නිබ්බතො සාගරො ඉවාදි.

ජානාදිනමිමිසාව.—355

ජුතාදිසු ඉමො ඉසො ව හොති වසඤ්ඤා කිතො ව.

පව්වා ජනෝ පව්වීමෝ, මනුසාජනියා ජනෝ මනු
සාජනියෝ, අහෝන නියුතෝනා අනනීමෝ අනනියෝ,
එවං අකිකියෝ, පුතෝනා අසා අනිති පුතනීමෝ
පුතනියෝ, එවං කපපියෝ.

“තදසාසාන මියෝ වෙ” “නි ඊයෝ චකාරෙන හි
තාදුතෙපි—බකිනසා සානං බකිනියං, චකිමන
සා හිතං චකිමනියං.

“ආලු තබ්බලෙ” “නි ආලු-අභිජ්ඣා බහුලො
අභිජ්ඣාලු.

විසේසෙ නර්නමිසසිකිසිසා.—365

අතිසසතෙ නරාදයො හොනති—අසමෙනෙසං අ
තිසයෙන පාපොති පාපනරො පාපනමො පාපිසි
තො පාපියො පාපිසො වා.

“වුඛසා ගෙ ඉසිසෙසු” “නි වුඛසා ජදෙසෙ—සර
ලොපාදො පකතිගහගණෙන පකතාභාවා ඉසා එ-
රෙයො රෙසො.

එවං “පසාසාසා සො වෙ” “නි සාදෙසෙ—සෙයො
සෙසො.

“තදසානිති වී වෙ” “නි වී—මෙධා අසා අනිති
මෙධාවී.

එවං “තපාදිතො සි” “නි සි—චිත්තං—තපසි.

“දඬාදිතො ඉකර්” “නි ඉකා ඊව-දඬිකො දඬි.

“ගුණාදිතො චතතු” “නි චතතු-ගුණවා පසාදි-
වා-ගදිතො රසසා.

“සත්තාදිති මනතු” “නි මනතු-සතිමා භානුමා.

“ආයුසුකාරසමනතුමි” “නි උසා අස්-ආයසමා.

“සඬාදිතො ණ” ඉති ණො—සමො.

“තප්පකතිචචනෙ මයො” “නි මයො—සුවණ්ණං
පකතං සොචණ්ණමයං සුවණ්ණමයං වා-පයො-
ගදිතො වුඬි.

එකසමොලොපො.—183

විහනවිලොප මනාදිනමනනසා ඔ හොති.
මනනමසං.

21

සංඛ්‍යාපුරණේ ‘තසතිකාරො—

“විනිති තියො” ති තියො.

“තියෙ දුතාපි චෙ” ති විනිතං දුතා—විනනං පුර
ණො දුතියො; එවං තතියො.

“චතුරෙව්‍යති එසා” ‘ති එසා—චතුරො ඡකො.

තෙසමඛිසුපපදෙනඛිසුඛිසුදිවඛිසු

දිසඛිසාසිතිසා.—389

චතුරී දුතිය තතියානං අඛිසුපපදෙන සහ අඛිසු
සිසු දිවඛිසු දිසඛිසාසිතිසා හොනති.

අසෙසන චතුරො අඛිසුසෙසා, අසෙසන දුතියො දිව
සෙසා දිසසෙසා වා, අසෙසන තතියො අසිතිසො.

“සංඛ්‍යාපුරණේ මො” ‘ති මො—පමමො, ඉත්‍යං—ප
මනනං පුරණි, පමමි, එකො ව දසවා ‘ති වඤ්ඤ කතො.

වෙනසානමාසාරො වා.—385

‘සංඛ්‍යාණේ උත්තරපදෙ වි එක අසි ඉවෙවතෙසම
නනසා ආ හොති—එකාදස—පමිව, එවං වාදස; යද්දි
නා තියස තෙ ආදෙසෙ.

‘එකාදිනො දස ර සංඛ්‍යාණේ” ‘ති දසසඤ්ඤ ද
සස රො—තෙරස.

“චතුරපදසා ලොපො තුත්තරපද්දිවසා චුචොපි
නවා” ‘ති චතුරසඤ්ඤ තුසා පලාපො වසා චුච—චුඤ්ඤ.

“දසස සො නිව්‍යාවෙ” ‘ති ඡසා සො ආදෙසෙ.

“ඵ්‍රදරානං” ‘ති දසසඤ්ඤ දසා මො—සොමස,
අභාරස.

“විසතිදසසසු බ්‍ය විසසතු” ‘ති විසස බ්‍ය-බ්‍යවිසති,
එකාදසනනං පුරණො එකාදසමො.

“එකාදිතො දසසසි” ‘ති ඉන්ද්‍රියං ඊ-එකාදසි ඉච්චාදි.

“චාදිතො කො හෙකපොච්ච” ‘ති කො-ච්ච පථ
මාණානි අසොති’ විකං, එවං තිකාදි.

“සමුහපෙඨ කණ්ණා චෙ” ‘ති කණ් පිණො ච-මනු
සානං සමුහො මානුසාකො මානුසො වා.

ණො කතො.

“කිලානමිත්‍රවා සරෙ වා” ‘තින වාකාරෙන ඉසා
අසාදෙසෙ-වයං, තයං.

එවං “ගාමජනබ්‍රාහ්මණායාදිහි තා” ‘ති නා-ගාම
තා, නාගරතා.

22

ණානතානා භාවෙ නු.—362

භාවපෙඨ ණානතානා භොනති නුසද්දෙන තත
හො ව සකප්පාදිසුපි ණොයා සකපෙතා ව.

භොනතාසමා සද්දසුණාති භාවො සො සද්දුත්තරියා
නිමිත්තභූතං නාමච ජනි දබ්බං ක්‍රියා ගුණො.

යථා-චන්දසා භාවො චන්දනං, ඉහ නාමචසා
චන්දසද්දෙ චන්දසබ්බෙ වත්තතෙ, නිමිත්තසාරුපානු
ගතම සුණං, එවං මනුසානං ‘ති මනුසාජනිච්චසා,
සද්දිතා ඊසා රසො-දභිතනං ‘ති දභිද්දබ්බසඞ්ඛා,
පාචකතනං ‘ති පචනක්‍රියා සඞ්ඛා, නිලගතං ‘ති නිල
ගුණචසා, එවං ණාදිසුපි යථායොගං සෙය්‍යං.
ණොයා.

අවණණො සෙ ලොභම.—263

සෙ පරෙ අවණණො ලුප්පතෙ චකාරෙන ඉකා
රොපි.

“යවතං තලනදකාරානං ඛණ්ණානි චලකුප්කාර
නනං” ‘නි යකාරයුතනානං නාදිනං වාදයො කාර
ගහගණෙන ස ක ප හ මාදිනො පරයකාරස්ස පු
බ්බෙන සහ කචි පුබ්බරූපම—චිත්තං-පච්චිට්ඨං, කො
සලලං, සාමකුඤ්ඤං, සොහරුං, පොරිස්සං, නෙපකකං,
සාරූපං, ඔසබ්බං, ඔපමමං.

ආනතං ව.—404

ඉ උ ඉවෙවසං ආ හොති ඊකාරාගමො ච සානෙ.
සරලොපාදිනා ඉලොපො-ඉසිනො භාවො ආරි
ස්සං, එවං මුදුනා, අරහනා-නතස්ස යදිනා ලො
පො, පුපුර්ණතතනං, අකිමනමෙව ආකිමකුඤ්ඤං, කුභි
ණීයා අපච්චි, කොඛකුඤ්ඤං-එච්චි වුඛාදො වාකාරෙ
න සංයොගානතස්සාපි වුඛි, පදය හිතං පරුං, ධනා
ය සංවතනනිකං ධකුඤ්ඤං, සතිනො සමතුතං සච්චං-
ඉලොපො-චිත්ත නවුඛි, දෙවො එව දෙවනා.

“ණ විසමාදිති” ‘නි භාවෙ ණො-වෙසමං, උපුනො
භාවො අරුචං-එච්චි උස්ස අතෙන පරුකාරස්ස යදි
නා අවො.

“රමණීයාදිනො කණි” ඉති කණි-මානුකුඤ්ඤං.
“විභාගෙ ධා වෙ” ‘නි ධා චකාරෙන සොපච්චි
යො ච-එකෙන විභාගෙන එකධා-නිපාතනනා
සිලොපො, පදවිභාගෙන පදසො.

“සබ්බනාමෙහි පකාරවචනෙ තු ථා” ‘නි ථා-තු
කරෙන ථනනා ච-සබ්බො පකාරො සබ්බෙන පකා
රෙන වා සබ්බථා, එවං අකුඤ්ඤානනා.

“කිම්මෙහි ථං” ‘නි ථං-කාදෙසෙ කථං, ඉ ආදෙසෙ
ඉත්තං, ථං ‘නි යොගවිභාගෙන ථං-බහුත්තං.

අමලිනං මලිනං කරොතිනායාදුපො-අභුතනබ්බා
වෙ ගම්‍යමානෙ කරභුයොගෙ සති නාමනො යදි
නා ඊයවසො-මලිනිකරොති-සෙතං, අහසමඛනා

හසමනෝ කරණං 'ති හසමිකරණං-කසසස, අම
ලිනෝ මලිනෝ හවතීති මලිනිහවති-සෙනෝ,
ඊසවවසනෙනාපි නිපානෝ; අභුතතබ්බාවෙ'ති කිං?
ඝටං කරොති ඝටො හවති, කරභුයොගෙ 'ති කිං?
අමලිනෝ මලිනෝ ජයනෙ.

අවසාවනෝ 'වජ්ජායාභුතසසසසසස වත්තනෝ
නායාවජ්ජාය හවතං අභුතතබ්බාවං විදුං.

නබ්බනෝ.

23

පව පාකෙ, පව ඉති සීනෙ.

භූවාදසො ධානවො.—459

භූ ඉව්වාදසො සද්ධා ධානවො නාම.

"ධාතුසහනෙනා ලොපො නෙකසරසෙසං" 'ති කවි
ධානුනනසස ලොපො.

"ධාතුලිඝෙහි පරායවච්ඡා" 'ති ධාතුබ්බා නෙක
සවච්ඡාසසගෙ වතති වජානො.

"වතනමානා නි අනති සි ට මි ම තෙ අනෙත සෙ
වෙත ට මෙත" ඉති ත්‍යාදීනං වතනමානසසසස,

කාලෙ 'ති අභිවිහනතිවිධානෙ සබ්බජ්ඣ වතනතෙ-

කාලො 'ති වතනමානානාගතක්ඛිලකකිණො ෧

පච්චුප්පනෙනා මනො කාලො ආරඞ්ඡාජාසිතෙ ක්‍රියෙ.

ක්‍රියාසහනානවිජෙව්දෙ කාලො'තිනො'ති ගමානෙ

අනාගතො අනාරමෙත ක්‍රියාය තු පතියනෙ. ෧

අද්දබ්බභූතං කතනාදිකාරකග්ගාමසාධිං ෨

පදසං කතනුකමමභං ක්‍රියමි වජ්ජනති තබ්බිදු.

වතනමානා පච්චුප්පනෙන.—416

පච්චුප්පනෙත කාලෙ වතනමානවිහනති හොති.
තසාපනිමෙ.

අළු පුස්තකයේ විෂය වන්නා, ජ පරයායාද, 408

අසීමිතතාවයා සානි සානි ප්‍රබෝති ඡ පද්‍යනි තානි
තානි උරසාපද්‍යනි තාම.

“කතනි පරසසපදං” “නි පරසසපදා-නසසාපිතිසමම.

මෙ මෙ පසිමමැනිමුනාමසුරිසා.—410

අද්විතීයතාවය පරසරයෙහි නිවනනොපදනම් වෙ
 වෙ පදනම් සහිත මිශ්‍රණික උපානවලට අනුරූප නාම-සංඛ්‍යා-නි
 අනුරූප ඉති පදනම් පුරුකයා, සි ට ඉති මිශ්‍රණිකයා, මි ම
 ඉති උපානනම්, අනුනොපදෙසුපි-නෙ අනුනු ඉති
 සංඛ්‍යා, සෙ වෙහ ඉති මිශ්‍රණිකයා, එ වෙහ ඉති උපාන
 වෙහ, නුපරි.

නාමමති පසුපසමානව ප්‍රකාශිතය

ප්‍රතිච්ඡේද.—412

තුලුතාසිකරණයෙන් නාමමය පසුපසානෙපි
අපසුපසානෙපි පසුපසානෙපි පසුපසානෙපි.

නසයා පනියමෙ-එකමැනි වනනාලෙ එකවළනං නි.

“කැනරි” “නී විකරණ විධානෙ සබ්බද්ධ වන්නතෙ—

• ၆၁၁၆၆၆၆၆ ၆. — 447

භූ ඉඩාදිගි ධාතුගි කතනර් චතනමානා පච්ඡි භික්ෂුනිසම්පපච්ඡයො ඉධාති.

එවිං යාදිප්කරණා.

‘පුබ්බාපරභාගසානා භිජානා ධාතුච්ඡන්තියො’

නිසංයාය පළමුවා ගොනැති යෙ තෙ විකරණා ඥායං

සෞ ඔදනං පච්ඡි, බහුමිති වතතබ්බෙ බහුවචනං
අනඤ්ඤා-සරලොපාදි-තෙ පච්ඡති.

“පසුපස මාගෙයි තුළඟ ගිහරණ” “ඒ වාගිකාරා-

නාමය මැනිණම.—413

තුලාබ්බරණ තුලින් පසුප්ප්මානෙහි අපසුප්ප්
මානෙහි මුද්ග්ගො පුරිසො හොති.

සමස්ත සම්මුතිය, නුතන පරිච්ඡේදය.

අමෙහි උතනමො.—414

තුලුඛාධිකරණේ අමෙහි පසුජුලානෙපි අපසු
සුජුලානෙපි උතනමො පුරිසො හොති.

අකාරො දිඝං කිම්මෙසු.—480

ගතදිස්සකාරස්ස දිසො හොති-අභං පචාමි, මයං පචාම.

පරානිකනනොපදානි.—409

අභිච්ඡන්තිනං යාති යාති පරානි ඡ පදානි තානි
තානි අතනනොපදානි නාම.

“කතාර වෙ” “නි අතනනොපදානි-සෙසං පුඤ්ඤ
‘ව; සො පච්ඡෙන, තෙ පච්ඡෙන, කිං පච්ඡෙ, තුමෙහ
පච්චෙහ, අභං පච්චෙ, මයං පචාමෙහ.

අතනනොපදානි භාවෙ ච කමමති.—455

භාවෙ කමමති ච අතනනොපදානි හොනති.

“භාවකමමසු යො” “නි යො.

නස්ස ච්චග්ගසකාරචකාරතං

සධාච්චග්ගසං.—443

නස්ස යප්පච්චයස්ස ධාතුනෙතන ස්ථ අචාසච්චං
ච්චග්ගසවා හොනති—ඉධ ධාතුනිග්ගසං ච්චග්ගා
දිතතා තාදිසෙ කතෙ මිතං.

අතනනො පදානි පරස්සපදනං.—520

අතනනොපදානි කච්චි පරස්සපදනං යනති.
තෙන තසා මයා වා සො ඔදනො පච්චති, පච්චෙන
වා, තෙ පච්චනෙන, පච්චසෙ, පච්චවෙහ, පඤ්චි,
පචාමෙහ.

භාවෙ- භූසත්තායං, ඉධ භාවො කාරකාමිසෙසා
සුඤ්ඤා ධාතුනො-තසෙසකතතා එකච්චතමෙව-තච්ච
පඤ්චපුරිසෙ එව හොති-තෙන තසා මයා වා භූස
තෙ-තස්ස තච්ච මම වා සමපති හවන්. ‘කාමසා.

ආකාරයට පවතින සලකා ගැනීමට සාධනාත්මක
කතා කමෙම භාවය ව සාධනාත්මක වුවහොත්.

සක මෙකමගා ධාතුමගා කතාකමෙම සු නොනැති නො
නි භාවය කමෙරැහිනමගා කතාකමෙම සු නොපරෙ.

කමෙමවටනිවටනිය න වරුකකි සකමෙකා
භාවය නිසා ගෙන දෙවදනෙන පවතින.

සතාමට වතනුමි වර න කාසසතනමට සා ගව
නි යටානුදර කකුකු සමුදෙ, කුකිකා 'නිව.

උපසගවසා කොටි අකමෙමට සකමෙකා
යටාහිකුයන රාගො නාපසෙන මහිනින.

කතනුවාමිනි ධාතුමි යසමි. කමම. ගවසසන
සකමෙකො'නි සො කෙයො නිබ්බුදො අක
මෙකා.

නමාහි, සො පවති 'නි වුනෙන පානක්කිය සම
කියමොන නි තනති මදනාදිකා කමම. ගවසස
න, සො ගවහිනි වුනෙන තු ගවනක්කිය සමකිය
ටාන. කි තනති න කිමිනි කමම. ගවසසන,
නාදිසස සද්දයනිසා භාවා භාවා-නමාකුකු.

"පමිනු අනතු හි ට මි ම නි අනතු සු වෙහා
ට ආමසෙ" 'නි තාදින පමි සකුකු.

ආණ්ඩුකාරයාගේ නුතනකාලෙ පමි.—417

ආණ්ඩුකාරයා ව ආසිසෙන ව ගමාමාන පවු
පසෙන කාලගෙදමනාමසිනා වා පමි ගොති.

නිසොගං ජකුකු ආණ්ඩුකාරයා ආසිසි. ඉසිපසනං
අනුතනකාලො සාමිපෙ වුනෙන කාලො'ධ ඉවුනො
අවුනො වා ගමනකෙකො පවුපසනාදිනෙදනො.

පසමිපස—පවතු, පවතු.

“භිලොපං වා” හි භික්ෂු ලොපො වා—පච්ච පචාණ්-
පකෙක දිඝ්භා—පච්ච, පචාමි, පචාම; අතනනොපදෙ-
පචතං, පචනතං, පචස්ස, පචචෙහා, පචෙ, පචාමිදෙ.
කම්මති—පච්චතං ඉච්චාදි, කතතුසමං යොව ච්ඡෙසො.

භාචෙ—භූයතං, ඉතො පරං කම්මභාවෙසු නයානු
සාරෙන සෙක්කං.

“සතනම් එයං එයං එයාසි එයාථ එයාමි
එයාම එථ එරං එචො එයංචෙහා එයං එයා
මෙහ” ‘හි එයාදිනං සතනම් සඤ්ඤා—

අනුමතිපරිකප්පෙසු සතනම්.—418

අනුමතසෙසෙ පරිකප්පෙසෙ ච අනුතතකාලෙ
සතනම් ගොති.

යංකිච්ඡි කතතුමිච්ඡතමසෙක්කං යදනුමස්සෙති
සානුමති පරිකප්පො කතනබ්බාතිච්ඡයො මනො.

යද්දිතා එයංසං එආදෙසො වා— පච්ච පචෙයං,
පචෙයං, පචෙයාසි, පචෙයාථ, පචෙයාමි,
පචෙයාමි; අතනනොපදෙ—පචෙථ, පචෙරං, පචි
චො, පචෙයංචෙහා, පචෙයං, පචෙයාමෙහ.

පචම් සතනම් තයායං පුබ්බාචරිත සඤ්ඤා.

“පරොකකා අ උ එ සං අ මහ සං රෙ සො චෙහා
ඉ මෙහ” ‘හි අ ඉතාදිනං පරොකකා සඤ්ඤා.

අපච්චකෙති පරොකකාතිනො.—419

අපච්චිත්ථං නනතිස්සිතං පච්චකං න පච්චකං.
අපච්චකං තස්මිං අපච්චකෙති අතිපත කාලෙ පරො
කකා ගොති.

“කාවදිව ණණානමෙකසාරානං චෙහාවො” ‘හි
සසාරස්ස ආදියස්ස චිත්තං-පපච, පපචු, පපචෙ.

ඉකාරාගමො අසබ්බධාතුකමිති.—518

ඛාර්නාදො අසබ්බධාතුකමිති ඉආගමො.

භීයතනනි පචමි සතනමි වතනමානා සබ්බධාතුකං
තදස්සෙ අසබ්බධාතුකං; පපචිභි, පපච, පපචිමහ;
අතනනොපදෙ-පපචිස, පපචිඤ, පපචිසො, පප
චිඤහ, පපචි, පපචිමෙහ.

“භීයතනනි ආ උං ඔ භි අ මහා සු චුං සෙ වහං
ඉං මහ සෙ” ‘නි ආආදිතං භීයතනනිස්සෙසු.

අපච්චකෙහ අනිතෙ ‘කෙච-

භිසොපපචුති පච්චකෙහ භිසතනනි.—420

භිසොපපචුති පච්චකෙහ චා අපච්චකෙහ වා අනිතෙ
කාලෙ භීයතනනි ගොති.

“අකාරාගමො භීයතනනිසුතනිකාලානිපතනිසු”
‘නි ධාතුතො පුබ්බෙ කචි අකාරාගමො—අපචා,
අපචු, අපචො, අපචස, අපච, අපචමහා; අතනනො.
පදෙ-අපචස, අපචචු, අපචසෙ, අපචචහං, අපචිං,
අපචාමහසෙ.

“අජනනි ඊ උං ඔ භි ඉං මහා ආ උං සෙ වහං අ
මෙහ” ‘නි ඊ ආදිතං අජනනි සෙසු.

අනිතෙ ‘කෙච-

සමිසෙ ‘ජනනි.—421

අජපපචුති සමිසෙ අනිතෙ කාලෙ අජනනි
ගොති.

අපවි, යද්දිනා රසසා-අපවි, අකාරාගමානාව-පවි

සබ්බසනා උං ඉංසු.—506

සබ්බසනා උංවිභතතිසා ඉංසාවදෙසො වා හොති.
අපවිංසු අපවුං, අපවො, ඉකාරාගමො—අපවිසා,
අපවිං, අපවිමනා; අත්තනොපදෙ—අපවා, අපවු,
අපවිසෙ, අවිච්ඡන්, අපවි, අපවිමෙහ.

පවුමො ‘නිකරතතිසා යාමො අභිමවුසා වා
කාලො සිසා’නිසර්තනො වේශ්වාකරණදසානං.

29

“භවිසානති සානි සානති සාසි සාප සාමි
සාම සාපෙ සානෙහ සාසෙ සාවෙහ සාං සා
මෙහ” ‘නි, සානාදිනං භවිසානතිසසු.

අනාගතො භවිසානති.—423

අනාගතො කාලෙ ගමාමානො භවිසානතිවිභතති
හොති.

ඉකාරාගමො-පවිසානි, පවිසානති, පවිසාසි, පවි
සාප, පවිසාමි, පවිසාම; අත්තනොපදෙ—පවිසා
නෙ, පවිසානෙහ, පවිසාසෙ, පවිසාවෙහ, පවිසාං,
පවිසාමෙහ.

30

“කාලාතිපතති සා සාංසු සෙස සාප සාං සාමො
සාප සාංසු සාසෙ සාවෙහ සාං සාමෙහෙ” ‘නි
සාදිනං කාලාතිපතතිසසු.

ක්රිසානිසෙහෙහ ‘නිසා කාලාතිපතති.—424

ක්රිසානිපහනමනෙහ අනිතෙ කාලෙ කාලාති
පතති හොති.

මිරුසිසහතිධානා වා හෙතුචෙකලුතොපි වා
ක්‍රියාශාභවතං යන්තං ක්‍රියාතිපන්නවිච්ඡිනං.

අකාරිකාරාගමෝ-සචෙ තබ්බිරුඛං න භවෙය්‍ය
නදුපකරණං වා ලභෙථ අපවිස්සා, අපවිස්සංසු, අපවි
ස්සෙ, අපවිස්සථ, අපවිස්සං, අපවිස්සාමහා; අනත
තොපදෙ-අපවිස්සථ, අපවිස්සංසු, අපවිස්සසෙ, අපවි
ස්සවෙහ, අපවිස්සං, අපවිස්සාමහසෙ.

31

පවහනං පයොජයසීතාසේ.

ධාතුහි ණේ ණස ණාපෙ ණාපයා
කාරිකාරි හෙතිසේ.—440

හෙතිසේ ගම්‍යමානෙ ධාතුහි ණේආදයො
හොනති තෙසං කාරිකාරිකාරි ව.

“කාරිකාරි ණො ලොපං” ‘ති ණලොපො.

“අසංයොගනතස්ස වුඞ් කාරිතෙ” ‘ති වුඞ්.

ධාතුපෘථව්‍යෙහි විභතතිසේ.—457

ධාතූපෘථව්‍යෙහි ධාතුකාරිතනතති පච්චයෙහි
විභතතිසේ හොනති තාදයො-පාවෙති,
පරලොප-පාවෙනතිතාදි; අභිවිභතතිසු ඤෙය්‍යං.

අකමමකාපි හෙතිසපච්චයනා සකමමකා
නං යථා හිකුචු භාවෙති මග්ගං රාගාදිසුසකං.

හු වා දි.

32

රුහි ආවරණේ.

අ ඉත්තෙව-

රුධාදිතො නිගහතිහසුබ්බඤ්චං.—448

රුධාදිති කතන්තර අපච්චයො හොති ධාතූහතා
ඤ්චෙති විගමාගමො ව.

රුකිනි, රුකිනිනිනදි.

අසිභනනිසු ගෙනෙසෙ ව ඥායා, නදුරි.

රු කා දි.

33

දිවු කිලාදිලි.

“දිවාදිනො ගො” ‘නි කනනරි ගො.

නසෙයනාදි, පුබ්බරුපං ‘තෙව-

සථා කනනරි ව.—446.

සථා භාවකමෙමසු සප්පවසසාදෙසො නොති
නථා කනනරිපි සකාරසු පුබ්බරුපො වො.

ඵතෙන.

“පද්ධසු වෙ” ‘තාපු වකාතරන ඛිනිය.

දිබ්බති, දිබ්බනනිනාදි.

දි වා දි.

34

සු සවණේ.

“සවාදිනො ණු ණා උණා වෙ” ‘නි කනනරි ණුවා
දතො.

“අඤ්ඤසු වෙ” ‘නි හ වකාතරණ ණුසු වුඞ්.

සුතණානි, උලොපො-සුණනනිනාදි.

ඤා දි.

35

කි දබ්බවිනිමසෙ.

“කියාදිනො ණා” ‘නි කනනරි ණා.

සද්දිනා ඊසා රසසා-කිණානි, කිණනනිනාදි.

කි සා දි.

ගහ උපාදාන.

“ගතාදිනො පපණ්ණා” ‘නි කතන්ද්‍ර පපණ්ණා ව.

“ගහස්ස සෙ පො” ‘නි සෙ ආදෙසෙ-සෙප්පති.

“ගලොපො ඤාමහි” ‘නි ඛානිනනස්ස ගස්ස ලොපො.

ගණ්ණානි, ගණ්ණනිනිනාදි.

ග හා දි.

කර කරණ.

තනාදිනො ඔසිරා.—453

තනුඉච්චමාදිහි ඛාතුනි කතන්ද්‍ර ඔසිරා හො
නති-කරොති, යද්දිනා ඛාතුරස්සලොපො-කසිරති.

“උත්තමොකාරො චෙ” ‘නි ඔස්ස උත්තං වා.

“කරස්සකාරො චෙ” ‘නි ඛානිකාරස්ස උත්තං වා.
රලොපො, උස්සවො, ඵිනෙන ඛවයං—කුඛිනති,
කරොනති වා.

අත්තනොපදෙ-කුරුතෙ, කුඛිනෙන ඉච්චාදි.
කමෙම-යො.

“ඉච්ඡණ්ණාගමො වා” ‘නි ඉ ඊ ආගමො වා-යස්ස
ඵිනෙන-කරියතෙ, කරියතෙන.

පමෙඛ රලොපො-කයතෙන.

වා‘නෙච්ච-

කරස්ස කාසනමජ්ඣනානිහි.—493

අජ්ඣනානිමති පරෙ කරස්ස කාසාදෙසො වා
හොති—යද්දිනා ඊස්ස රස්සෙ—අකාසි අකරි, අකා
සු අකරු ඉච්චාදි.

ලොපො හවිසානනිමිති සසසෙස නෙව-

“කරසා සප්පවිසසා කාතො” “ති කරසා කාතො
සසසා ලොපො ච වා-කාහනි, කරසානිතොදි.

නානාදි.

38

චුර පේශෙය.

කාරිතානිතෙව-

චුරාදිකො භෙණසා.-451

චුරාදිහි භෙණසා විකරණා ගොනනි තෙසං කාරි
තසසස, ච.

භෙලොපො චුඛි-වොරෙහිතොදි.

චුරාදි.

39

ගොතනුමිවජ්ඣිතාපේ.

භුජ පාලනබ්බාච්ඡරණෙසු.

බ ඡ සා වා ‘නෙව-

භුජ සස සර සුසාදිහි තුමිවජ්ඡෙසු ච.-436

භුජදිහි තුමිගතසහිතෙසු ඉච්ඡෙසු බ ඡ සා වා
ගොතනි.

“කුචාදිවණණානමෙකසරානං වෙහාචො” ‘ති
සසරසා ආදිසා විතං.

“පුත්ඛොබ්බාසො” ‘ති විතොන පුබ්බසා අබ්බාස
සසසු.

“දුතියවතුජානං පඨමතනියා” ‘ති අබ්බාසස
චතුසසා සසා තනියො සො.

“කො ඛෙ වෙ” ‘ති ධාතනතසා කො-බුහුකඛ
සසුතො “ධාතුපච්චයෙහි විභතතියො” ‘ති වුතන
තො තොදි-බුහුකඛනි, බුහුකඛනනිතොදි.

එවං සස අදතෙ ඡෙ, විතොදි.

“කප්පාසාස වච්ඡෙය්‍යා” “හි අබ්බාසසාස සසාස කේ. දුතියාදිනා කිසාස නතියො ජේ.

“අනතසිච්ඡාණ්ණාකාරො වා” “හි අබ්බාසනතසා ඉ.

“බ්‍රහ්මනතතසා වො ජප්පච්ඡෙසසු වා” “හි බ්‍රහ්මනතතසා වො-ජිස වජ්ඣි.

හර හරණේ.

“හරසා ගිං සෙ” “හි ගිං.

“හසසජේ” “හි ජේ-ජිගිංසනි.

තුමිච්ඡෙසසවි නි. කිං? හුජනමි වජ්ඣි.

අභිච්ඡාදනිසු හෙතෙජේ ච ඤෙය්‍යං, නදුපරි.

පබ්බතමිච්ඡ අනතානමාවරති කරොතිත්තසෙ.

අස නාමකො කතභ්‍යුපමානාදුවාසෙ.—437

උපමිසනෙ ‘නෙතෙනප්‍රපමානං, කතභ්‍යුසා උපමා නමනා දුතියනතා නාමකො ආචාරසෙ ආසො හොති-නෙයං ගහණෙන විසතතිලොපො-සරලො ආදි-පබ්බතාය සඤ්ජනෙච්ච ත්‍යාදි, නදුපරි, පබ්බ තායති යොගි.

පුනතමිච්ඡාවරතිත්තසෙ.

ජ්‍යෙෂ්ඨානා ව.—438

උපමානමනා දුතියනතා නාමකො ආචාරසෙ ජිසො හොති-පුනතියති සිසාං ගරු.

අනතතො පනතමිච්ඡතිත්තසෙ.

නාමකොකතිච්ඡෙසෙ.—439

නාමකො දුතියනතා අනතතො ඉච්ඡෙසෙ ජිසො හොති-පනතියති භික්ඛු.

කාරිතානිත්ව-
 ධාතුරූපෙ නාමස්වා ණසො ච.—441

ධාතුරූපො ධාතූන්ථො සො ච විසුඛො හොතිතා
 දි, ධාතුරූපෙ සති සපාදානතා නාමිනො ණසො
 හොති කාරිතසස්ස ච.

විසුඛො හොතිති උසුඛසති-රතති.

දළාකරානිති දළාසති-විනයං චිති.

භජිතා අතිකම්පනිති අතිතසසතිතාදි-
 අති ප්‍රභේබා.

සං නිකාලං නිපුර්සං ක්‍රියාවාචි නිකාරකං

අනතිලිභා චිච්චනං තද්විතානනි වුච්චිති.

ආකඛ්‍යාසං.

ණාදසො ඉතිකාලිකා.—552

ණාදි දුතියා යු අනන්තාච්චසා කාලතතයෙ දඪබ්බා

අසෙසාකිති.—548

කිච්චෙහසෙසා ණාදසො යුප්පභුතයො ච කිත්
 සසෙසා ගොනති.

කතනිති කිත්.—626

කිත් සසෙසා කතනරි දඪබ්බා-සපා නනති කිච්
 කමාදිසුපි—සසෙසං අකාසි කතරානි කරසසති වා
 ත්‍යජේ.

ධාතුසා කම්මාදිමති ණො.—526

කමම ආදෙ සති ධාතුතො ණො ගොති.

“කාරිතං විය ණානුබන්ධා” ‘නි කාරිතෙවි කතෙ
 ණාලාපො වුඛි, තෙසං ගතණෙන විහතත්ලොපො.

කිතකාතිධෙසපලිභා ඉයුචණණා වරාදිපේ

අප්ච්චිතො ණො දුතියො ඉප්ච්චිතො ප්‍රම සිසුං.

සුවාසනාත් භාවයමිං කිච්චා නො ච නපුංසකො
නවාදිසානනුමනනා තු අලිහා චාවිහනනසො.

නාමමිචකතෙ සාදි—පුඤ්ඤකාරො-පුමා, ඊමි-
පුඤ්ඤකාරි-ඉති, පුඤ්ඤකාරං-කුලං.

ධාතුසා ‘තාගිකාරො—
කමොදිගි අ ඉතෙව-

සබ්බතො ඤාපුබ්බාමි වා.—529

කමෙම ආදෙ, අනාදෙ වා සබ්බාධාතූහි අකාරො
ඤාපු තු ආවි ච වා හොනති—චිත්තා—නංකරොතිති
නකකරො; සඤ්ඤායං විහතතාලොපො—දිපඛකරො
චවාදි; නි පාපුනතෙ, විපුබ්බො, උපසග්ගා ධාතුතො
පුබ්බභාගා ඵෙ දඪබ්බො.

අසංගොගනනස්ස වුචිතෙව-

“අඤ්ඤාසු චෙ” ‘නි අසංගොගනනස්ස ධාතුසංචි
ණ්ණවණ්ණානං වුචි.

“ඵ අසා” ‘නි සරෙ ඵස්ස අගො—විනෙති සිකඛ
නිති විතසා; ධාතුනමනෙකසනනා ඵෙ නිතාසමිං
ධාතුගි සන්තමෙව සිකඛස්සං විගජ්ජෙ, ඡෙතෙති.

නටාහි.

සනතමෙව හි නිලාදිවණ්ණං දිපාදගො විස

ධාතුසමිං සනතමෙවස්සං උපසග්ගා පකාසකා.

නටාඤ්ඤා.

“ඔ අව සරෙ” ‘නි ඔස්ස අචො-හවො; වර වර
ඤ්ණං-සංචරො.

වරසරා දරවරා ගමු සමු සන හනා

නද මද්ද රණ ගහා ජපාදගො වරාදගො.

ඤාමතිතෙව-

ආකාරනනානමාසො.—595

ඤාතුබ්බෙ පරෙ ආකාරනනධාතුනමනස්ස
ආගො හොති-අභිනිබ්බො අතුබ්බො.

“අනකා යුණවුනං” “නි යුණවුනං අනකා-ද දුනෙ-
අනනදයකො.

“නෙ ආයා වා කාරිනෙ” “නි එමනං ආයආවා.
නායකො, සාවකො.

“කරසා ච තතනං තුයමි.” “නි තුමි ධාතනන
සා තො-කතනා-සසා ‘ව, දිස පෙකකණේ-යදදිනා
ඉසා අතනං-හයදසසාවි-දඬිව; රුර හඟෙ.

“විස රුර පද්දිතො ණ” ඉති ණො.

“කයා වජනං” “නි ණානුබණ්ඩ පරෙ ධාතනනා
නං වජනං කයා-රොහො.

“හාවෙ වෙ” “නි හාවෙ ණො-පවනං පාකො-ඉහව
කමුවවචනි වජායං හාවෙපි ණපවවයො- කිතකා
හිහිතො හාවො දබ්බමිවෙති සුයා බහුවචනම
හොති-පාකා.

ගමු සපගතිමි.

“නි වෙ” “නි නි.

“ධාතනනසා ලොපො නි මි” “නි කවිමි ධාත
නසා ලොපො වා.

“කවිලොපො වෙ” “නි කවිසා ලොපො.

සබ්බගො, අභිතු.

වර ගතිමි.

තසසිලාදිසු ණිකාවි ව.-534

ධාතුහි තසසිලාදිසු ණිකාදයො හොනති.
මුඛං සිලෙන වරති, තංඛමො, තසමි සාධු වා,
මුඛවාටිතයාදි; සිලං සභාවො, ඛමො ආචාරො,
සාධු කුසලො.

සුභ සඳු.

“සඳුකුඩවලමණ්ඩපරුවාදිගි යු” ‘නි යු-කොසනි
සිලෝනානි කොසනො, එවං වසිස වසිසනෙ-වසිස
නො.

පාරාදිගිමිමා රු.—536

පාරාදිගි පරසමා ගමිමානුනො නසිලාදිසු රු
හොනි.

රුමි රනොනා රුදි නො.—541

රානුබකෙ පර සබො ධානිනොනො තෙන
රෙන සහ නො හොනි ලුප්පනිතසෙසො-පාරගු.
හිකක යාවනෙ.

“හිකකාදිනො වෙ” ‘නි රු-සද්දිනා කවි රසො-
හිකකු, එවං සු අවලොබනෙ-විසුසු ‘තාදි’.

42

“භාවකමෙමසු තබොනියා” ‘නි තබො අනියො ව.

“ඉකාරාගමො අසබ්බමානුකමති” ‘නි ඉභාගමො.
තභිතාදෙ චකාරෙන කිවචනො නාම-‘ච-භවනං
භවිතබ්බං, භවනියං.

අනතසස කරසස ච තතනං-‘තෙව-

නුංභුගතබෙබසු වා.—622

තුමාදිසු කරනතසස නො වා හොනි-කරියනිති
කතතබො, කරණියො-එසි. “රහාදිනො නො ණ”
ඉති තසස ණො.

සාසදිසනො තසස රියො-වෙ” ‘නිහ’ චකාරෙන
තසස රියො-දසිබ්බං.

“ණො වෙ” ‘නි භාවකමෙමසු ණො-වසද්දගහ
හණොන තෙතපපච්චයො ව-ඉභාගමො-කරණං ක
තතබ්බං වා කරියං, සුභතයං.

වද මද ගම සුජ ගර්භාකාරිණී.

ජ්වමගගගෙහසා ගුණා වා.—546

වදදිහි ආකාරගෙන හි ව දීර්ඝ ණයස ජාදයෝ
ධානගෙනහ සහ ගොනි ගර්භස ව ගාරො වා
වද වචනෙ-වජ්ජං; ගර්භ නිද්දයා-ගාරයා යා
පානෙ-පෙය්‍යං.

“කරමහා ඊවෙවා” හි ඊවෙවා-රාදිලොපො කිවං.

43

“නද්දිති යු” හි භාවකමෙසු යු.

ගගණං සුණං, වීසු නසුණො.

“කනතුකරණපදෙසෙසු වෙ” ‘නි යු වකාභරන ස
මපදනාපාදගෙනසුපි-පදෙසො’ න්‍යාධාරො-රජං හරති
නි රජෙහරණං-නොයං-“එතෙසමොලොපො” ‘නි ඔ.

සෙන පහරනති නං පහරණං, ආස උපවෙසනෙ-
යසමං ආසනති නං ආසනං, යසස සමමා පදියතෙ
නං සමපදනං, යසමා අපදදති අපෙති නං අපාදනං.

“සඤ්ඤයං දාමනො ඉ” ඉති ඉ-දා දනෙ-ආපු
බෙබ්බා-ආදියතීති ආදි, ධා ධාරණෙ-උදකං දාමනී
ති, උදධි-යදදිනා කලොපො.

“ඉත්ථියමතියවො වා” ‘නි ඉත්ථියං අකාභරො නි යු ව
වා-ජරවයොහානිවති-ජීරතීති ජරා, පුන ආ, තෙ
සුණො.

“ගම බන හන රමාදිනමනො” ‘නි තෙ තිමිති ව
ධානගෙනලොපො-මති, විති විනායං-වෙනයති
ති වෙනනා.

ජසදසසුහි බ.—562

ජ්සාදිහි [පරෙහි ධාතුහි බො ගොති-සද්දිනා
බලොපො-ජ්සං කරිතතීති ජ්සකකරං, එවං දුකක
රං, සුකරං.

“සමාදීති ඵමා” ‘නි ඵමා.

සමු උපසමෙ-සද්දිනා උසස අ-න ඛානිනනලො පො-සමෙතිති සමපො, හි හයෙ-සසමා භාසනති සො හිමො.

ඉමමිව නා පසසතිනාසො, ඉමසද්දපපද දුස පෙකාණෙ ඉච්චසමා සතිමහි ඛානිනනසස ලොපෙ සමපනෙන.

ඉසතථිකිථසානමනනසසරො දිසං කිචි

දුසසස ගුණං දෙ රං ස කිචි ව.—644

අයනානං ඉම අමහ කිං ඵන සමාන ඉවෙව තෙසං ඉ ම කි ඵ සා ඉච්චාදෙසා භොනති, තෙස මනනසසරො දිසං, කිචි දුසසසුකාරසස ගුණො ඉකාරො, දසසරො, ඛානිනනසස සො කෙඛා ඊ ව.

ඊදිසො, ඵචං යාදිසො, තාදිසො, මාදිසො, කීදිසො, ඵද්දිසො, සාදිසො, දිසාභාතෙව-සදිසො, ඵචං රාදෙසෙ-ඊරිසො ඉච්චාදි, කඛාදෙසෙ-ඊදිකෙඛා ඉච්චාදි, ඊකා රාදෙසෙ කිතෙ න රාදෙසො සසස නු දිසො නිච්චං, ඊදිච්චාදි, ඉහ ඵ මනං වුඤ්චි ගතිනතනා ගුණො ‘නි ඉකාරාදි.

භු.

“අතීතෙ තතවනතුතාථි” ‘නි අතීතෙ තො තච නතු තාථි ව-රසෙසා-අභාථිති හුතො, හුතවා, හුතාථි. තසෙසකෙව-

භුජාදිනමනො නො මි ව.—580

තාදෙ පරෙ භුජදුනොනා ලුප්පනෙ පරසස නකාර සස චිතතච-අභුංථිති භුතො, භුතවා, භුතතාථි. ජන ජනනෙ.

ජනාදිනමානිමිති ව.—587

තෙ තිමිති ව ජනාදිනතසා ආ හොති-ජනො.
රුහ ජනතෙ.

භාගෙනති හො හසා ලො වා අදහනතානං.—591

දහ නහ වජ්ජෙනති හකාරනෙනති පරසා තසා
හො හොති ධානනතසා හසා ලො ව-ආරුලොහො.

“භාවකමෙසු ත” ඉති තසාවචසො.

ගෙ සද්දො.

“සබ්බසා ගෙ ගි” “නි ගෙසා ගි-නායනං ගිතං.

“රකාරො වෙ” “නි තෙ තිමිති ව ධානනතලොපො.
අකරිති කතං, දුපුබ්බො, “දෙබසා වෙ” “නිහ වකා
රෙන තසා වො-දුක්කවං.

තසොනෙව-

බසිහහෙති බසා ව.—578

බහෙති තසා බො හොති සහෙති තසා සො ව.

හවතුසානමනතානං දො බො.—613

බො පරෙ ධානනතානං හකාරවග්ගවතුසානං
දො හොති.

බො සිකාරෙ.—614

සෙ පරෙ හවතුසානං බො හොති-බබ බකිනෙ-
බබො, ලහ ලාහෙ-ලබ්බං, වසිසි වසිසිනෙ-වුබ්බො-
ච්ඡා යද්දිනා උ, දහ හසමිකරණෙ-දසිසං, දුස අපථි
නිමිති.

“සාදිසනනපුච්ඡිකජ්ජංසාදිති සො” “නි ආදිබ්බජ්
තෙන සහ තසා සො-දුසො.

හිද ව්දරණො.

“හිද්දිනො ඉහතාභානා වා” “නි තසා
දුසො ධානනතලොපො ව-භිනෙතො.

න ඉනිව-

බුබුගමාදිපෙ කතනි.—559

සබ්බකාලෙ බුබුගමාදිති තදපෙ ගමාමානෙ
කතනරි තො හොති-බුබු බොධන-අබුජ්ඣි බුජ්ඣති
බුජ්ඣස්සතිති වා බුජ්ඣො.

තර තරණො.

“තරාදිති ඉණණො” “ති තස්ස ඉණණො ධාතනත
ලොපො ච-තිණණො.

45

වතනමානෙ මානනො.—567

පච්චුයනෙන ධාතුතො කතතුකමෙහාවෙසු
මානො හොති කතනරි අනො ච-සහ බමාසං-
සහමානො.

“හවිපරිසයො ලො වා” “ති සෙ හවිපරිසයො.
තෙන සංගමානො, භුජමානං, ගච්ඡං.

“ගමිස්සානො වෙජා වා සබ්බාසු” “ති මස්සවෙජා.

හවිස්සති කමෙතිනිව-

සෙසෙ සංනතුමානානා.—657

සෙසො ‘ති අපරිසමතො, හවිස්සතිකාලෙ
කමෙනුපපදෙ සෙසපෙ සං ආදයො හොනති.

කමං කරිස්සතිති කමං කරිස්සං, කරොනො,
කරුමානො, කරාණො වා වරති-පුබ්බරූපෙ සිලො
පො.

අකඛරෙහි කාරං.—606

අකඛරවාචිති සද්දෙහි සකපෙ කාරො හොති.
අඵච අකාරො, ඵං. කකාරො රකාරො ඉච්චාදි.

ධාතුනා සකපෙ සද්දිනා ඉච්චිති ඵං ඵං කාන
බො-සුඉච්චං ධාතු ඵං ගමි, ඵං කරාති, “තනා
දිනා

ඉව්ජපොසු සමානකතකුසෙසු නවෙ තුං වා.—563

එකකතකුසෙසු ඉව්ජපොසු ගමාමානෙසු ධාතුති කතනරි නවෙ තුං වා භොගති.

“නවෙතූතාදිසු කා” “ති කරස්ස කා- කාතවෙ ඉව්ජති කාතුං වා, යො කරොති සො එව ඉව්ජති තෙකකතකුසතා, සාසාදො වකාරෙන තුංචචයස්ස රජුමාදෙසෙ—දජුං.

“අරහස්සකාදිසු වෙ” “ති අරහාදොසෙසු තුං-නිඤ්ඤ ගරහායං-නිඤ්ඤමරගති.

සුඛකාමෙකකතකුසානං

තුනථානථා වා.—566

සමානකතකුසානං ධාතුනං මජ්ඣෙ පුඤ්ඤිකාවාපි භි ධාතුති තුන චාන ථා වා භොගති.

කාතුන ගව්ජති, කතාන, කතා ආ.

සිත්තා පිත්තා වජ්ජිතතදො පරාපෙක්ඛාය පුඤ්ඤානං, සාගතිනිවුත්තිමිති.

“සාපානමිථ් වෙ” “ති සාස්ස ඉ පාස්ස ථිව.

වාකාරෙන භින්නකතකුසෙසුපි වදනති, යථා-සීඨං දිත්වා හයං උපපජ්ජතිතාදි.

එස “දිසාස්වානස්වානනලොපො වෙ” “ති තුනා දිනං සවා ධානිනනලොපො ව.

සද විසරණාදිමිති.

“දධානනනො යො කවි” “ති තුනාදිසු යාගමො. සවනමාදිනා සයකාරස්ස දස්ස ජෙ-විතතං-ඉ ආග මො-සජ්ජතා.

“යථා කතනරි වෙ” “ති සයකාරස්ස ඛස්ස කේවා, ඛුජ්ජතිතා.

“සබ්බෙති නුතාදිනං යො” “නි යාදෙසො වා-කරි ය
කතතුනෙව්වාදි.

දිස උච්චාරණේ.

පුබ්බරූප චෙ” “නි යෙ පරෙ පුබ්බරූපං-උද්දිසා.

දලිහං ‘නි දුතියනෙකාපපද ගහ ඉච්චසමා යද්දිනා
ණපච්චයො නසමා ගහසානුපයොගො ච කතන
බො, විහතතිලොපො-දලිහගාහං ගණනාති-දලිහං
ගණනාති තසසො; එවමඤ්ඤවපි ඤෙය්‍යං.

එකාදිනො සකිසා කඛතතුං.—648

සකිනතිවාරං, එකාදිති සකිංසද්දසා අපො කඛ
තතුං පච්චයො හොති-එකසමිං වාරෙ එකකඛතතුං
එචං චිකඛතතුං නිකඛතතුමිච්චාදි, විහතතාලොපෙ තු
නිතිකඛතතුමිච්චාදි.

ලිහං බාලපඤ්ඤාධිකං වුතතා යෙතුයාප්‍රතතිසා
විසෙසො තස සබ්බත් ඤෙය්‍යො විඤ්ඤාති පාලිතො.

කිනසො.

ජකාරකානි සාමි ච වුතතානුතතතභෙදනො
මධාථ වුච්චරෙ භෙදෙ විහතතිනච වුච්චනෙ.

සමානකඤ්ඤාකඛානකිනකා යත් ජයරෙ
සො අපො කපිතො තෙති අවුතො තදපරො භවෙ
වුතන කාමොදිසාමිසමිං ලිහපො පඨමා සියා
අවුතො තු ගවහතඤ්ඤ දුතියාදි සපාරහං.

කරොති කිරිසං නිප්පාදෙතිති කාරකං-කිරිසං,
නිප්පතති නිමිතනනාසො, කාරකසද්දෙ මුකඛා
නො කතනාරං අවුකඛානො කමොදිච්ච වදති-තපාති.

සබ්බො සද්දවොභාරො මුක්ඛාමුක්ඛාවසෙන චිධා
විත්තතෙ, යථා-ගහායං නිහානං ගහායා සසුන්ති ව,
ගහාසද්දෙන පුබ්බෙ ජලපවාහො වුච්චතෙ පච්ඡමේ
න නු නං සමිපො.

තස්ස වුත්තකමමං නාව:-ආගතසමණො-විහාරො;
සාතිකො-ආහාරො; සුදෙන ඔදනො පච්චතෙ; බුබ්බ
න දෙසිතො ධමමො;-එසු සමාසනඛිනාකඛානකික
කානං කමමති විහිතතො තෙහි කමමං වුත්තනති
වුච්චතෙ යථා-ඔදනමපවතිතාදෙ, ඔදනසංඛංතං
කමමං දුතියාය වුත්තනති පුත්තනතො වත්තබ්බසා
සාවිසෙසසසාභාවා න දුතියා, තථාත්‍රාපි සමාසාදිති
එව විහාරාදිනං කමමානං කපිතතො න පුත්ත තස්ස
කාසිකා දුතියා සියා, විහතතිං විතා වාසං නිද්දිසිතු
මසකකුණෙය්‍යතො අවසිසිලි ගජමත්තාපෙකඛාය
මපන විහාරාදිනො නබ්බිසෙසනෙහි තනතුලාගික
රණෙහි ආගතසමනාදිති ව පඨමා ගොතෙව, කථං?-
ඔදනං පවතිතාදෙ දුතියායපි කමම වුත්තෙ පුත්ත
ලිගසමත්තමපෙකඛිකා පඨමා න ගොතීති වෙ;කඉම
මත්තෙ තාය පාකටං වුත්තෙ සති සතොපි ලිගජ්ජසා
තිරොහුත්තතො; ඔදනො පච්චතෙ 'තාත්‍ර එකත්තෙ
තු තෙ විහතියා වුත්තෙපි තාය නං අසුකසෙසවෙ
තානියමෙත්වා සාමඤ්ඤක වුත්තනති ඔදනාමො
විසෙසෙ සිතං එකත්තං නිසාය එකවචනං ගොතෙ
ව-තථාති; ආකඛානා සාමඤ්ඤමසං වදන්ති සාද
යො තු විසෙසං; සජ්ජවං වි: සසතං කමමං නිසා
ය දුතියාපි කිං න ගොතීති වෙ? තග්ගතමපි කමමං
සද්දසන්ති සසභාවතො තෙ විහතියා එවගමානෙති;

කප්මාගතසමණං විහාරං පසෙය්‍යති චෙ? විහාර
සං ආගමනකමමභූතාවසාසා සමාසෙන වුත්තා දස්ස
නකමමභූතමවසානතු ජේතසීතං දුතියා සියා, එවං
කත්තාදිසු සාමිනී ව යපායොගං වුත්තනනවිහනනිව
චනානි නෙතබ්බානි.

අප්පබානං දුභාදිනං න්‍යාදිනනු පබානකං
කමමං කමමසානෙකෙසු වුත්තකමමනි වුච්චති.

දුග යාව රුධි පුච්ඡි හිකඛ සාසු චවාදයො
නී වහ හරාදයො ච උගයෙතෙ චිකමමකා.

තංයථා-ගොපාලෙන ගො බීරං දුස්සනෙ දුඛා වා,
ඉග ගොරුපං එකං කමමං බීරලකඛණචෙකං කමමං
එතෙසු පයොජනතෙතනාහිමනං; බීරං පබානං
තනනිමිත්තභූතා ගො අප්පබානා, තසමා 'ගො
තෙසා වුත්තනතා පඨමා, බීරං 'නිහානුත්තනතා
කමමසෙව දුතියා, එවං යාවාදිසු; දුසෙන භාරො
ගාමං නියතෙ නිතො වා, අනු නියමානො භාරො
පබානො තනනිමිත්තං ගාමො අප්පබානං, තථා
වහාදිසු.

'ගති බොධානනසද්දසහරකරාකමමකානං
කත්තා අකාරිතෙ යො තං වුත්තකමමංහි කාරිතෙ.

යථාඅකාරිතෙ-දුසො ගාමං ග වජ්ඣනී-කාරි
තෙතු සාමිනා දුසොගාමං ග වජ්ඣපියතෙ ග වජ්ඣ
පිතො වා ඉච්චාදි; අකමමකානං යථා-ගතී සයනී-
කාරිතෙතු ගජාපරාගෙන ගතී සයපියතෙ සයා
පිතො වා ඉච්චාදි.

යස්ස ප්‍රබානප්‍රබානක්‍රියාසමබ්බිතො සිසුං

වුත්තානුත්තනතනා තස පඨමා ගොති නාපරා.

යථා-බ්‍රාහ්මණික මිදුනො පවිත්‍රා භුජ්‍යෙන
 භූතනා වා, අත්‍ර යදිපි එකමෙවොදනාකඩ්‍යං කවචං
 තෙතං වච්ඡෙති වුත්තං නොපච්ඡෙත නවුත්තං
 ච සීයා; නථාපි පඛානනාසාහිමනගොජනක්‍රියාසීය
 මබ්‍යවාරෙන වුත්තනනා “පඛානපඛානානං පඛා
 නෙ එව කාරියපසිසිඛි” ‘නි සුයා පච්චා ගොතෙව,
 ගොජනක්‍රියාය විසෙසනනායං පඛානභුතපචන
 ක්‍රියාසමුක්‍රමෙතොවුත්තතෙතපි න දුතියා; භික්‍ඛි
 නා කිණ්‍යාඤ්ඤා වා ගොජනක්‍රියං කතං සකකා
 ‘නි භික්‍ඛාදිනං සාමඤ්ඤානං ගොජනක්‍රියං භික්‍ඛාදි
 ක්‍රියතො ව්‍යවච්ඡිද්‍යතීති පාකක්‍රියා ගොජනක්‍රියාය
 විසෙසනං; නත්‍ර පවිත්‍රා දුනා ගහණමඤ්ඤං වා කතං
 මපි සකකාති දුනාදිනං සාධාරණස්ස පචනස්ස
 ගොජනක්‍රියාය දුනාදිතො විසෙසිතොනනා පචන
 ම විසෙසං? -සචං-නථාපි පචනමප්පඛානං නො
 තෙනන වුච්චමානනා, නොතෙනනාහිතියමානා’ භි
 ක්‍රියා කල්පසුගාරක්‍රියමපෙකතිතං පඛානා.

යාච පදමං කිම් සමුක්‍රමපලභතෙ
 විසෙසනවිසෙසනං ගමනෙන නත්‍ර කාමිතො
 යසො හි යමොදබ්‍රවි ගොති තං තබ්‍රිසෙසනං
 තම ජනිගුණක්‍රියා දබ්‍රනාමං ‘තානෙකධා.
 යථා ගො ධවලො ගනනා විසාති දෙවදතනෙකා
 ජනාදිපි විසෙසනෙන නියයෙහි සකෙහි තු.
 තංයථා ජනි ගාවස්ස ධවලො ගමනං තථා
 විසානං නාමමිධෙවං ජනාදිනං විසෙසනං.
 අත්‍රං විසෙසයතීති පරිකායො විසෙසනං
 තංයථා ගො ‘නි කවිතෙ වාචාදුත්තො විසෙසනෙ,

මහසද්ද, පසුභූමිවාචාද්දසාවාචි තසමා ගො 'නි
 වුතෙන කො වාසො'නි න යානිසතෙ, පුන පරිසාය
 භූතවාචාසද්දප්පකොගෙ තු වචනසංඛාතො අද්දො
 විඤ්ඤායනි, තත්ථ සකලධර්මකම්මාදිබ්බතනානුසාසි
 ගොභතාදිසාමඤ්ඤං ඡන්ති, දඬනිසිතො නිලාදි
 කො ගුණො, ක්‍රියා වුතනලකනණා, ඡන්තාදිනමාධා
 රො දබ්බං, පවතතිනිවුතතිසංඛාතවොහාරජං
 කරියමාතො සබ්බකතො නාමං නාම, අභිනාතො
 සද්දො පරිසායො.

විසෙසස්ස දිස්සමානා යා ලිභසංඛාරාවිභතතිසො
 තුලසාගිකරණෙ භීයො කතතඛො කා විසෙසතො.

තුලසාගිකරණෙ'නි කිං? රඤ්ඤං ධනං; භීයො 'නි
 කිං? ගුණා පමාණං; කථං විතතා නි විසති ඡයනති
 තිවෙ? - විසතිසද්දො අතතතො නියතිඤ්ඤිලිගෙකවච
 නත්තා විතතසද්දස්ස විභතතිමතතං ගණහානි,
 ආකාරානිකතකම්මලිභතතා ලිභං ගතිතුං කාරගතීති
 විසෙසස්ස වුවනමතතමපෙකබ්බො, තසමා ඡයනති
 ති බහුවචනමපි විතතාපෙකබ්බමෙව; කිං විසතිමපෙ
 කතීත්තා ඵකච්චනමපි න ගො නීති වෙ? - විසතිසා
 විතතවිසෙසනභූතනායපධානතතා, නයො'යමඤ්ඤ
 ක්‍රාපි ඤෙයො.

අනුතතකමමං යථා-අනු සමාසතඤ්ඤානං සකං
 සකං වාකාමෙවොද්ගරණං කතතඛං, ඵම්මනු
 තතකතතරි; සුදො ඔදනං පවති, බුද්ධො ධම්මං දෙසි
 නවා-ඵත්ථ සමාසතඤ්ඤානානානකිතකා කමමයමිං න
 කතා 'නි තෙති කමමනුතතං 'නි වුවවතෙ, තතො
 කමමයෙස දුතියා; ඵම්මං කතතාදිසම්මනුතතතතං
 ඤෙයො.

අනෙකකමකානං යථා-ගොපාලො ගාමිං ධීරං
දෙහති, දුඛවා වා 'තෘදි; ද,සො භාරං ගාමං නයති,
නිතවා'තෘදි; ගාමිං ගාමං නතදුගහතු"යං කරොති
නං කමමා" 'නි ගාත්‍රවතනිතවාකාරෙන කමෙස
සඤ්ඤා; සාමී දුසං ගාමං ගමයති, දුසෙන වා; දුසං
'නෙසා "ගතිබුඞ්හුප්පඨගරකරසසාදිනා කාරිතෙ
වා" 'නි කාරිතෙ සති වා දුතියා පකෙඛි කතන්
තතියා, ගාමං 'තෘතු තු පුකෙ'ව වාකාරෙන කමෙ
සඤ්ඤා; එවං ගරු සිසං ධමමා බොධයති, සිසෙස
න වා 'තෘදි.

අකමමකානං යථා-හතොරොගො ගජචං සායති,
හජචිනා වා 'වවාදි.

51

වුත්තකතනා යථා-ඒතිඤ්ඤා-මුනි,ආභිධමමිකො-
භිකුඤ්ඤා, සුදෙ ඔදනං පචති, පුඤ්ඤකාරො-පුමා.

වුත්තකතනා 'නි සො සෙය්‍යා
යො මුකෙඛියා නෙකකතතුසු ,
උසාහවතනා මුකෙඛියා සො
යො කතනාරං පයොජයෙ.

යථා-සුදරේසො සුදෙන ඔදනං පාවෙති, සුදරේ
සො 'තෘතු "යො කාරෙති ස ගෙතු" 'නි ගෙතු
කතතුසඤ්ඤා වුත්තතනා පඨමා ව, සුදෙනෙතෘතු වු
'යො කාරෙති ස කතනා" 'නි කතතුසඤ්ඤා, අනු
තතතනා තතියා ව, එවමුත්තරතු.

පයොජකමපි යො අසෙය්‍යා යද්‍ය පන පයොජයෙ
වුත්තකතනා තද්‍ය එයො තසමාපුසාහවතනතො.

යථා-අමවෙවා සුදරේසෙන සුදෙන ඔදනං පාවෙ
ති පාවයතිතෘදි වා, එසා දුතියගෙතුච්චති වර්තනො

කාරිතත්තකම්පි පුන ණො හොති පුබ්බස්ස කාරි
තස්ස යද්දිනා ලොපො කතතබ්බො, සුදරෙසෙන
සුදරෙනෙත්ථස්සත්ථ අනුරාතතතා කතතරි තතියා.

කර්මමානං යං කම්මං සයමෙවසසිජ්ඣති

සුකරං සෙති භුණ්ණති කම්මකතතා 'ති තං වුද්ධං.

භුසුලො සයමෙව භිජ්ජෙන, භුසුලො ඛලු අතතසේ
සු ලෙඛිබ්බසත්ථරාදිසු ජිනෙනසු පරසසොගං විතා
සොදමුපයවජ්ජෙනො අතතතා එව භිජ්ජෙන නාම,
තංතා කම්මභුතො ච කතතුභුතො ච සො එව,
කම්මකතතා කම්මමිවෙති වතතකං කම්මාතිදෙස
තො ච කම්මකතතරි 'පි කම්මති විය අතතතොපද
සම්කර ණා සිජ්ඣති, ඉදම යද්දිනා සග්ගිතං.

අවුත්තකතතා යථා-සුදෙන ඔදනො පච්චෙන,
පුමුයා පුඤ්ඤං කතං.

අනෙකකතතතා යථා-සුදරෙසෙන සුදෙන
ඔදනො පාචාපියතෙ, අමච්චෙන සුදරෙසෙන සුදෙ
න ඔදනො පාචාපියතෙ, තිසු තතියා.

යස්සපධානපධානක්ඛියාසඬ්ඡිකතො සිද්ධං

අනුත්තවුත්තතා තස්ස තතියා හොති තාපරා.

යථා-බ්‍රාහ්මණෙන භුක්තා සුපාතෙ, එත්ථ සුප සය
තෙ ඉද්වස්ස අකම්මකතතා භාවෙ තෙවිගතති
හොති, භාවො ච සාඛිරූපතතා කතතාරමපෙකති
තෙ, කතතා ච තෙවිගතතියා න වුත්තො, තාපාවච
සොන පත වුත්තො නාම තාපස්ස කතතරි කතතතා,
තථාපි පධානසුචිතක්ඛියාසඬ්ඡිකතොපායෙන අවුත්ත
තතා තතියා, න තප්පධානතොප්තක්ඛියාතිසඬ්ඡිකතො
රෙන වුත්තෙ 'පි පඤ්ඤා.

වුහනකරණං යථා-ඒකරුකෙධා ඵරස්ස, පහරණං
ආයුධං.

වුහනසම්පද්ධතං යථා-දින්නසුභිකා රාජ, දක්ඛි
ණේයොසා භික්ඛු, සම්පද්ධතං බුඛං.

වුහනාපාද්ධතං යථා-නිග්ගතරතො ගාමො, භිමො
රක්ඛිකො.

වුහනාකාසො යථා-මහනමානගං චිනං-රුක්ඛවා
දෙසො, ආසනං පිඨං.

වුහනසාමී යථා-දසබලො භගවා, වෙණිකො ග
ඛිබ්බො.

සමාසො හොති සබ්බස්ස කිත්තො සාමිවජ්ජනෙ
තසීනො ලබ්භතෙ භිසොසා කරණවසිවජ්ජනෙ.

ආකස්සානං කතතුකමෙසු කරණාදිනං ත්වසාසිනෙ
සං සං වාකස මුද්දගාරො ඉති තාත්තානුදයවා.

වුහනානුතතානං දිසාමත්තමිදං, තයෙනානෙන
වක්ඛමානප්පි නෙතබ්බං.

අප විගතතිගෙදො වුච්චතෙ.

වා 'නෙව-

සං කපරාහි ගං කම්මං.-282

කතනා සං ඉට්ඨිතමනිට්ඨිතමිට්ඨිතාහිට්ඨිතං වා ක
රොති කුසාස සම්බසති තම වාකාරතාකපිතම
කම්මං නාම ගොති.

කම්මෙසු දුගිසා.-299

තස්ස ඉට්ඨිතං තාව-බුඬං විඤ්ඤ, උත්තප්පනං
භුජ්ජි, එස ප්පනං 'ති තත්තං ගොථනමගෙදො
පචාරා, යථා-ගාමො ආනවජ්ජිති.

අනිවර්තං යථා-කණ්ටකං මද්දති, විසං ගිලති.

ඉව්වනානිවර්තං යථා-ගාමං ගච්ඡං රුක්ඛමුලමු
පසපසති, අත්ත ගාමගමනමිවර්තං රුක්ඛමුලොප
සපානං පාසභිකමිතරානිවර්තං නාම.

අකපිතං යථා-ගගවා භික්ඛු'එතද්දෙවාච, එස භික්ඛු
'ත්තකපිතං තච තෙනාකපිතං ඡකාරකසඤ්ඤාති,
තසමා තෙනාපි සුතෙනන කාරකසඤ්ඤා න විහිතා'ති
වාකාරෙන භික්ඛු'ත්තත්ත කමමසඤ්ඤා; එවං බීරණේ
කටං කරොතිත්තාදි, අකපිතඤ්ඤා කමමං චිකමෙක
ධාතුයොගෙ දසිණං.

නිබ්බතතිවිකතිපනතිහෙද, කමමං නිධා යථා
කටං කරොති ක්කාපෙති කඨං රුපං විපසසති.

දුතියා 'තෙව-

කාලධානමවචනනසංයොගෙ.-300

කාලධානං දබ්බගුණක්‍රියාහි නිරන්තරසංයොගෙ
සති දුතියා සියා.

මාසං මංගසාදනො, සරදං රමණියා නදි, මාසං
සජ්ඣායති.

අඛානං-යොජනං චන්රාජී, යොජනං දිග්ඝා
පබ්බතො, කොසං සජ්ඣායති.

කමමප්පච්චනියසුතෙන.-301

කමමප්පච්චනියෙහි සුතෙන ආනෙ දුතියා සියා.
ලක්ඛණේ විවර්ණං ඉසුමහුතෙ භාගෙ සහසො
සීනෙ ච වත්තමානස්ස අනුස්ස සහසභිනවජ්ජනෙසු
ලක්ඛණාදිසු පතිපට්ඨනව භාගසහසභිනවජ්ජනෙසු
තෙතෙඤ්ඤා අභිස්ස ච කමමප්පච්චනියසඤ්ඤා; ලක්ඛ
ණං බරජ්ඣං, රුක්ඛමනුච්ඡේදානතෙ චද්දෙ,
රුක්ඛෙ 'ත්තද්දො, එස රුක්ඛො ලක්ඛණං විජ්ජො
නමානො චද්දෙ ලක්ඛිතද්දො, තත්තානුනා රුක්ඛස්ස
ලක්ඛණවුත්තිනා පකාසීයනීති රුක්ඛො අනුනා

සුභතා නාම; රුකං රුකමනුවිජ්ජානන
චන්ද්‍ර, රුකෙක රුකෙක 'තාප්‍යො, යද්දන, විච්ඡා
යං රුකමනුවිජ්ජා සවිහතතිස්ස චිත්තං, එවං සබ්බජ්
විච්ඡායං චිත්තං.

භික්‍ෂානි යානි චක්‍ෂුනි ක්‍රියාය තු ගුණෙන වා
දබ්බෙන වා පි බ්‍යාපිතං ඉච්ඡා විච්ඡා'ති වුට්ඨතෙ.

බ්‍යාපිතං 'ති සංකික්‍ෂිතං, අත්‍යාදුගරණානි-ගාමො
ගාමො ගමනෙන, ගාමො ගාමො රමණියො, ගාමො
ගාමො ජලං.

ඉක්‍රමභූතො කච්ඡි පකාරං පනෙනා, සාධු දෙව
දනෙනා මාතරමත්‍ර, මාතරි සාධුතතං පනෙනා
'තාප්‍යො.

භාගො කොඨාසො, යදෙස මංඅත්‍ර සියා තා
දියත්‍ර, යො මම භාගො සො දියත්‍ර 'තාප්‍යො.

නදිමනුවසිතා බාරානසී, නදියා සහ අවබ්බා
'තාප්‍යො.

අත්‍රසාරිපුත්තං පඤ්ඤවා භික්‍ෂු, සාරිපුත්තතො
පඤ්ඤාය භික්‍ෂො'තාප්‍යො; එවං පච්චාදිහි යථායොගං
යොජෙතබ්බං.

කච්ඡි දුතියා ජභිනමසො.—308

ඡස්සෙ කච්ඡි දුතියා සියා-තා බො පන භගවත්තං,
තස්ස භගවතො 'තාප්‍යො; එවං අනතරා අනෙත්‍රා,
තිරො අභිතො පරිතො පටිභා ඉච්චාදිතං යොගො—
අනතරා ච නාලදං, අනෙත්‍රාරසං, තිරොරසං, අභි
තොගාමං, පරිතොගාමං, උපමා මං පටිභාති.

කච්ඡිතාගිකාරො—

තතියා සත්තමිනම.—309

තතියාසත්තමාසො චකාරෙන සමපදුතෙ ව පච්ච
මාසො ව කච්ඡි දුතියා සියා.

මිං නාලපියාසී, මයාසහෙනාසො.

සතතමාසො-පුබ්බාණ්ඩසමයං නිවාසෙනා, සමයෙ
'තාසො.

උප් පනු අභි ආ පුබ්බාසා වස නිවාසෙ ඉව්වසා
අභි ආ පුබ්බානං සි සයෙ යා ගතීනිවුතනිමහි ආස
උපවෙසනෙ ඉව්වසං අභිනි පුබ්බාසා විස පවෙ
සනෙ ඉව්වසාව යොගෙ—ගාමං උපවසති අනුවසති
අභිවසති ආවසති, අභිසසනෙ අභිතිසති අනුසාසති
අභිනිවිසති වා.

පානාචාරසොසු—නදිං පිවති, ගාමං වරති.

සමපදුනෙ-පච්චාරොචෙමි තං, තෙ 'තාසො.

පමමාසො-පුබ්බෙන ගාමං, ගාමසමා පුබ්බසමං
'තාසො.

සුඛං සෙවිට්වාදිසු ක්‍රියාවිසෙසනතතා කමමසො
යෙව දුතියා සියා, කථං? භු කරා සබ්බධාතුවොසෙව
සනති තතො සෙවිති සයනං කරොතිතාසො, කිං
විසිදං සයනං 'තාපෙකකායං සුඛං 'තාපෙකකියමාන
තතා සයනක්‍රියාය සුඛං 'තෙතං විසෙසනං 'ති සුඛ
සා සයනෙන තුලාධිකරණතතා තගගතං දුතියංක
චචනං නපුංසකතතම සුඛසද්දො ලබහතෙ.

ක්‍රියාවිසෙසනං යාව තං සබ්බං හි නපුංසකෙ

සියා ව එකචචනං යථා හිකුසු සුඛං ගීතා.

සො කරොති ස කතතා.—283

යො 'සද්දකාරකානං පඨානො කමමසමතතාසං වා
ක්‍රියං කදොත් සො කතතා නාම.

"කතතරිචෙ" 'ති තතියා-සුදෙන ථාලියං කසෙහි
ඔදනො පවිතෙන, රසාදො පාසාදො පාදෙහි ගීයතෙ-

එසේ ඵාලයාදිකාරකයමුණා සුදෙහි යොජනා සංසං
 ධාරණාදිනා බ්‍යාපාරෙන පාකක්‍රියමසිතිබ්බිතතයති
 ති සුදෙසෙව උසානසුතතතතා පටානො, තන ඵා
 ලයාදි, තත පාකක්‍රියා කමසා සිතිත්‍රයා භු කතතුසා.

යො යොජ්‍යං සකසකෙ බලු කාරකානි
 අනෙකු ක්‍රියෙ යතතසුතතතයා පටානො,
 කමසිතං ක්‍රියමථාතාසිතං කරොති
 තතතා 'ති යො නිගදිතො සව තෙකතෙදො.

56

සෙති වා නසිරතො නං කරණං.—281

කතතා යෙන කරොති පසසති වා තං කතතුසා
 ක්‍රියාසිඛියමතිසයෙතොපකාරතුතං ගමතෙ 'ති කර
 ණං නාම.

කරණෙ නතිසා.—288

බාහිරච තථාජ්ඣතතං කරණං දුට්ඨං යථා.
 විහිං පුතාති දුතෙනන තෙනෙනනාව ඤුමිකතෙන.
 තතිසා 'තනතිකාරො—

සහාදිසොගෙ වං.—289

සහ අලං කිං ආදිනං යොගෙ සහසෙව ච තතිසා
 සියා; සහසදෙදුන ච යොගො ක්‍රියාගුණදබ්බසවිචයෙ
 සමභවති.

පුතෙනන සහ වුතති, පුලො, ධනං වා, පුතෙන
 නෙති වා, අලං තෙ ඉධ වාසෙන, කිංතෙ ජලාහි.

තෙනෙතෙ වං.—291

තෙනෙතෙ තෙනෙතෙ ව තතිසා සියා-අනෙනන
 වසති, තෙන තෙනනා වා.

“සතනමාසෙ ඉව” ‘ති තතිසා සියා-පුබ්බාන
 ගාමං.

සෙනභවිකාරො.—293

සෙන ඛ්‍යාධිමතා අවයවෙන සර්වස්ස විකාරො
වික්ඛ්‍යායති තස්ස තතියා සියා-විකාරො අක්ඛ්‍යායාං භා
වො, අනඛිනා කාණො.

“විසෙසනෙ චෙ” “නි විසෙසනෙන තතියා සියා.
ගොතෙනන ගොතමො; වුත්තනො ‘ක්ඛ්‍යාය ය තති
යා දිස්සති සා සබ්බො “කතාරචෙ” ‘නි හ වකාරෙන
සිජ්ඣති:-තංගථා,කමෙම-තිලෙභි වපති.

පච්ඡියං-සුමුත්තා මයං තෙන මහාසමණෙන.

පඨමායං-අත්තනා‘ව අත්තනාං සමමනනති.

ඉත්තමහුතෙ-පරිඤාජිකං නිද්ධෙතායුකම්.

කිරියාපවග්ගෙ-ඵකාගෙනෙව බාරානසිං පායාසි,
කිරියාපවග්ගො කිරියාය ආසු නිසාපනං.

තුලො-මාතරා සමො.

කාලො-කාලෙන ධම්මසවණං.

පුබ්බාදියොගෙ-මාසෙන පුබ්බො, යෙහුයොන
උපසම්බුද්ධිතොදි.

෧ සස්ස දුතුකාමො රොවතෙ ධාරයතෙ වා

නං සමපදනං.—278

කතනා පුජ්ඛුභියා වා අනුග්ගනුභියා වා සස්ස දුතුමි
ච්ඡති පිතිං කතරාති වා ධාරයතෙ වා තං කතතුස්ස
දුනි ච්ඡාදිතිමිත්තං සමපදනං නාම.

සමපදනෙ චතුරි.—295

සමණස්ස චිවරං දදති, සමනස්ස රොවතෙ
සවිවං, යක්ඛදත්තස්ස ඡත්තං ධාරයතෙ.

අතිරාකතනානුග්ගොරාධකං සමපදනියං

තධා සථා ජලං දෙති රුක්ඛස්ස භික්ඛුනො ‘නිනො.

සිලාභහනුසාසිපධාරපිහකුබදුතිසෙකාසුසරාධිකව
පවවාසුණ්ඤ්ඤානිගිණිපුබ්බකතනාරොවනපානද
සානුමසාලමසමසුඤ්ඤානාදරසාණිනි ගතපත්ත
මමනි සංසඝමමනිභිසසානමපත්තු ව.—279

සිලාභාදිසු යං තං සමපදානං නාම.

සිලාභ කපානෙ-බුබ්බසු සිලාභතෙ, සිලාභනං
පොභනං.

හනුඅපනගතෙ-හනුතෙ තුණා.

සා ගතිනිවුතනිමනී-උපතිසෙයස සකපුතනානං,
උපසානමුපගමනං.

සප අකෙකාසෙ-තුණාං සපතෙ, සපනං 'ති
තොසනසං සවචකරණා.

ධර ධාරණ-සුචණ්ණං තෙ ධාරගතෙ, ඉධ
ධාරණමිණ්ණදෙයතා.

පිහ ඉච්ඡායං-සමිධානං පිහසනනි දළිඳු,
කුබාදුසානං යොගෙ:-කුබ කොපෙ-තසා කුජ්ඣති.

දුහ ජීතිංසායං-දුහපප පුරණෙ වා-දුහගති දිසානං
මෙඝො.

ඉසස ඉසසායං-නිජ්ඣා ඉසසගති සමණානං,
ඉසසා අකකිමා.

උසුග දෙසාවිකරණෙ-දුජ්ජනා ගුණවතතායං
උසුගනති.

රාධිංසා සංරාධෙසු ඉකකි දසනඅකෙකසු ඉච්චසං
යොගෙසති යසස විපු වර්තං යො සමපදානං, විපු වර්
තං 'ති විවිධොපකෙසා, නං කසස පට්ඨමං, යසස
සමකකි සුභාසුගං පුච්ඡනතසු-ආරාධො මෙ
රකෙසු රාජනං වා, පුච්ඡා ආරාධං ඛතපගති
තපසො; ආයසමතො උපසමපදාපෙධො උපතිසෙසා
ආයසමනනං වා, පුච්ඡා උපසමපදං අකෙකති
තපසො, එතෙසු පකකි එතෙව චකාරෙහ දුතිසා,

පතිආප්‍රබන්ධා සුභේණානිසා අනුපතිප්‍රබන්ධා ගි සද්දෙඉව්විසා ච යොගෙ ප්‍රබන්ධා ක්‍රියාය යො කතනා යො සම්පදනං—හගවා හික්ඛු ඵතදවොච, හික්ඛු හගවතො පච්චසොසා සුං, ආසුණ්හති වා; පතිප්‍රබන්ධා ආප්‍රබන්ධා ච සුභේණානි පටිඤ්ඤානුඤ්ඤාසු චතතතෙ, ඵස ප්‍රබන්ධා ‘ති වචනක්‍රියා තසා කතනා හගවා; හික්ඛු ජනං ධම්මං සාවෙති, හික්ඛුතො ජතො අනුගිණානි පතිගිණානි වා, අනුපතිප්‍රබන්ධා ගිණානි අනුඤ්ඤාණේ.

ආරොචනපෙ-ආමන්තයාමි වො.

තදපෙ-සුඛාය සන්නධො, තං අපො පයොර නං යසා තං තද්දං, ඵථ සන්නාණසා පයොරන භූතං සුඛං.

තුමපෙ-ලොකානුකම්පකාය, තුංපච්චයෙන සමාන පො තුමපො තසමා ලොකමනුකම්පිතුං ‘තාපො.

අලමපෙ-අලං මලො මලසා, අරහති වා, අල මෙම සුවණ්ණෙන, ඉහ අලංසද්දං අරහපටිකෙබ්බෙසු.

මඤ්ඤතිසොභන අනාදර ගම්මානෙ යො අපාණි තං සම්පදනං-කසසා තං මඤ්ඤ.

අනාදර ‘ති කිං? සුවණ්ණං තං මඤ්ඤ; අපාණිති කිං? ගද්දගං තං මඤ්ඤ.

ගත්තත්ථානුතා යං කම්මං තං සම්පදනං දුතියා ච-ගාමසා ගතො, ගාමං ගතො වා.

සංසඨපෙ-හද්දං හවතො භොතු, සංසඨං ආසිංසනං.

සම්මතපෙ-සාධු සම්මති මෙ.

භිසොසායොගෙ-භිසොසායොමන්තාය.

භත්තමපෙ-තුයං ආවිකරාමි; අසුග්ගහ භේණ උපමෙන කිරිසාමිච්චාදි.

“නමොසොගාදියවිසි වෙ” “නි වතුසි-නමො තෙ,
කොසි පජනං, සමාගතනෙන, කිං විසවසාරාග.

58

සතවාදසෙති සකමාදනෙන වා නදපාදනං.—272

යනො අපසරති භාගති ගණනාති වා තං කතතුසා
අපගමනාදිසිමාහුතං ‘නි අපාදනං නාම.

අපාදානෙ උච්ඡි.—297

ගාමා අපෙතති; වොරා භාගතති, උපජ්ඣාසා
සිකං ගණනාති, නිසමපුබ්බකෙ විජ්ජාග්ගහණ
සාමෙ ආදුනපෙතෙනව සිජ්ඣති, යථා-උපජ්ඣාස
මහා අධිගතෙ.

සමෙ ‘පාපගමෙ චිත්තං පුබ්බරූපා යදවුතං
දුට්ඨතෙ නදපාදනං තං චලාචලපනා විශා
යථාසා ධාවතා පොසො පනෙ රුක්ඛා පලං ‘තිව.

ධාතුනාමානමුපසංගහසොගාදියවි ව.—274

ධානාදිවිසෙසානං යොගෙ යං තං අපාදනං නාම
පරාපුබ්බජ්ජොගෙ යො අනභිංචනිකො තං අපා
දනං නාම-බුඞ්ඝවා පරාජෙනති අඤ්ඤතිත්ථිසා
බුඞ්මහිභවිතුමසමසා ‘තාපෙසා; අනභිච්චනිත්ථො
‘නි කිං? ඊපුං පරාජෙනති විරො; පපුබ්බහුසොගෙ
යනො අවුත්තපපගවො තං අපාදනං නාම-අනව
තතනමහා මහාසරා පහවනති, පඨමං තතො ඵ්ථ
උපලබ්භනතිතාපෙසා; පෙමතො ජාතෙහසං; ජිගු
ච්ඡාපමාදසානංයොගෙ-අධිමො ජිගුවත්ති පමජ්ජ
තිවා.

නාමයොගෙ-තතොපහුති, යනො සරාමී,
යනොපහුතිතාපෙසා, ඵස පහුතිසද්දො නිපසු
තො ගමනමානසා සද්දසා පයොගමපති කාමා
වාරා ‘නි සද්දා; අඤ්ඤානං යොගෙ-නාඤ්ඤං දුක්ඛා,
භිනිනා දෙවදනො ‘විවාදි.

උපසංගයාගේ-අප සාලාය ආයතනි වාණිජ,
සාලං විජේන්ද්‍රා 'තාප්‍යො; ආබ්‍රහමලාකා සද්දො
අබ්‍රහමච්ඡති; මුක්තසද්දිසෙ පතිදුතෙ ච චන්තමා
නස්ස පතියස්ස යොගෙ-බුබ්බමා පතිසාර්පුතෙනා,
බුබ්බදිසො 'තාප්‍යො; ඝනමස්ස තෙලස්මා පතිදදති,
විනිමසෙ උපාතාස්ස පතිනියාතනං පතිදුතං, තත්තු
තෙලං ඝනස්ස පඨමං දිනනං තෙලස්සත්තාය ඝනං
පුත දියතෙ, තෙලං ගතෙත්වා ඝනං දදතිතාප්‍යො.

ආදිග්ගගණන කාරකමජ්ඣෙයි-ප්‍රදානො ඉතො
පක්කස්මා මිගං විජ්ඣති, ප්‍රදානො ඉතො කොසා
කුජරං විජ්ඣති, එසං ඉතො 'තාපාදුනස්ස මිගං 'ති
කමමස්ස ච මජ්ඣිකුතො පකෙබා තස්සාපාදුන
සඤ්ඤා; අථවා කරණං කාරො කාරො එව කාරකො
ක්‍රියා, යදදිතා සකප්පෙ කප්පච්චසො, නතො ක්‍රියා
නමපි මජ්ඣිකා කාරකමජ්ඣෙයිනාම, යථා-අජ්ජ
විජ්ඣන්තා පක්කස්මා විජ්ඣති, එසං විජ්ඣන්තා විජ්ඣති
ති ක්‍රියාවයං.

අපිසද්දෙන 'නිපාතයොගෙ 'පි පචමි දුතියා තතියා
ච-රහිතා මාතුජා මාතුජං මාතුජෙන වා; රිතො
සඬමො සඬමං සඬමෙත වා; එවං විනායොගෙපි;
නානා කුලා පඤ්චනා; අරියෙහි පුප්පගෙවායං.

චකාරෙන අඤ්ඤාපි යොජෙතබ්බං.

රක්කණ්ණානම්චර්තං.-275

රක්කා රක්කණං නමෙත්වා යෙසං ධාතුනං තෙසං
යොගෙ දිං, රක්කිතබ්බා රක්කණා රක්කණා ච තො
අත්තාචෙති රක්කණ්ණා තෙසං මජ්ඣෙකි වා යං ඉච්ඡ
තං තං අපාදුතං නාම.

ද්‍රවස්ත්‍රතො සිගාලෙ රක්කිනති බෙතෙන, යවා පටි
සෙදෙනති ගාවො බෙතෙන, එසං පකෙබ පටිසෙබ
මාතරත රක්කණ්ණමච ගමසතෙ; රක්කණ්ණති කිං?

අභිබලමෙහිනෙ; ඉවුරිනං 'හි කිං?-අනිවර්තස්ස
බෙත්තස්ස නාපාදානසඤ්ඤා, කෙවි භතතො යමං
රක්ඛතීති පච්චදාහරන්ති.

සෙන වා දස්සනං.—276

යෙන දසුනා අදස්සනං දභ්බෙත ඉවුරිනං සො
දසාපාදානා නාම.

උපජ්ඣායා අනාරාධායති සිසෙසා, නිලියතිත්තා
තො, එසා දස්සනක්ඛිංසා කතතුභුතෙනුපජ්ඣායෙන
අත්තතො. අදස්සනං දභ්බෙතො සිසෙසා අනජ්
කෙතුකාමො ඉවුරිති, උපජ්ඣායෙන කතබ්බම
ත්තතො දස්සනං සිසෙසා 'උපජ්ඣායො මං' න
පස්සතු 'හි ඉවුරිතිත්තා; වාකාරෙන සත්තමී ව-
රෙනවතො අනාරාධිතො, එසා රේකවනසඤ්ඤා
රේකවතසා.

දුරන්තිකබ්බාලනිමමානාමාලොපදිසාසොගච්ඡ
ත්තාරස්සසොගසුබ්බසමොචනගෙනුච්චිත්තප්පමාණ
සුබ්බසොගබ්බිතගුණවචනපඤ්ඤාදිගප්පාකාක
තතුසු ව.—277

දුරාදිසු යං තා අපාදානං, වකාරෙන කෙවි දුග්ග
තතිංසා ඡඤ්ච, තංගා-දුරවාචිනං තංයොගෙ අඤ්ඤා
සං ව-දුරතො ආගමම දුරං දුරෙන වා, ආරතා තෙ
මොහපුරිසා බ්බවතිංසා බ්බවතිංසං බ්බවති
යෙන වා.

අන්තිකතො-සමීපං ගාමා ගාමං ගාමෙන වා.

අබ්බාලානා, නිමමානෙ-මධුරාස වතුසු සොජ
නෙසු සබ්බස්සං, ඉතො එකනවුතිකප්පමිකානො,
නිමමානං පරිමාණං.

නිලොත්ප සහි කම්මාධිකරණවිසයයෙ-නිලොත්ප
'නි' නිලොත්ප සහි කම්මාධිකරණවිසයයෙ-නිලොත්ප
ප නිලොත්ප සහි කම්මාධිකරණවිසයයෙ, නිලොත්ප
'නි' නිලොත්ප සහි කම්මාධිකරණවිසයයෙ, නිලොත්ප
නිලොත්ප සහි කම්මාධිකරණවිසයයෙ.

දිනපත තංවාචිතං යොගෙ ච-පුරුෂමනො අභි
විනො උපරි.

විනාගෙ-ගතො පණිතතරො.

ආරතාසුයොගෙ-ගාමධම්මා විරහි.

සුඛපේ-මාතිතො සුඛො.

පමොචනපේ-පුතො මාරබ්බකිනා.

ගෙතිතො විකප්පන-කසමා ගෙතුනා කිං කාර
ණං කෙත ගෙතුනා කිසසගෙතු, දුතියා නතියා
චතුසි ව.

විවිතතො-විවිච්චව කාමෙහි.

පමාණපො-දික්ඛසා නවපිද්දසිසො, "දික්ඛොරෙහි"
'නි' යමාසස සො.

පුබ්බසොගෙ-පුබ්බ 'ව සම්මාධා, පුබ්බො 'හු පඨ
මෙයො.

බන්ධනපේ ඉණ්විසයෙ-සත්තමා බබො සතෙත
වා, පකෙඛ ත්තියා.

ගුණවචනෙ-ඉසාරියා ජනං රකකිති රාජ.

"පණ්ණාසකපානෙ ව නිලොත්ප කම්මාධිකරණපු-
අභිධම්මා පුච්ඡන්ති අභිධම්මං අභිධම්මෙන වා, අභි
ධම්මා කප්පන්ති අභිධම්මං අභිධම්මෙන වා, පකෙඛ
දුතියා නතියා ව, කප්පනමහු විසාර්ථනං; නිලොත්ප
'නි' කිං?-අභිධම්මං පුතො පුච්ඡන්ති, අභිධම්මෙ ධජා
වා, අභිධම්මං පසිත්තා කප්පන්ති, අභිධම්මෙ ධජා වා.

පොකපේ කරණවිසයෙ-පොකා මුච්චති පො
කෙත වා, පකෙඛ කරණෙ ත්තියා.

අකතතරි නිවං-කමසස විපුලතො.

සසස වා පරිග්‍රහණො නං සාමි.—285

සසස සං සාමි සමිපසා සමුණො අවයවො නං සාමි
නාමි.

සාමිසමි.—ජසී.—303

භික්‍ෂුණො චිචරං; නරානම්භෙදු; නගරස්ස සමිපං;
සුචර්ණස්ස රාසි; රුක්ඛස්ස සාධා.

වාතාපරතෙවාඤ්ඤාපි ජසී, යථා—ගෙතුයො
ගෙ—බුඞ්ඤ්ඤා ගෙතු.

ගදිසප්පං—පිතුස්ස ගදිසො.

අනුප්පව්වං ගොගෙ—මුසාවාදස්ස ඔත්තප්පං.

භුණ්ණොගෙ—පඤ්ඤා පට්ඨානො.

සුභිතප්පං—පලානං තිත්තො, පුරං භිරුක්ඤ්ඤා
චර්ණස්ස.

නිපාතනතර ගොගෙ—වසලස්ස කන්ධා.

කාලො—මාසස්ස මිඤ්ඤානං භුජති.

රුජගොගෙ—දෙවදත්තස්ස රුජති.

චත්තමාගෙ කතාගොගෙ කතතරි—රුක්ඤ්ඤා සමම
නො, එත් “ගතදිති මතිබුඞ්ඤ්ඤාදිති කෙතො” ‘ති
කෙතො, යදදිතා කලොපො.

සමිපෙ—

එතෙ සමිඤ්ඤානො භෙ‘ති යසමානා බුඞ් ජයතෙ
සමිපෙතා නාම සො අප්පං සමිඤ්ඤානි සසිත්තො.

සමිඤ්ඤානං විසෙසස්සා කොචි කොචි විසෙසනං
කමුද්දස්ස ක්‍රියං තෙසං සමිපෙතා සො පටිත්තතෙ.

ජසී විසෙසාපි සමිපෙතා ගෙදකස්මා ‘ච ජයතෙ
ජනාපි සා විසෙසස්සාමො සමිඤ්ඤා න මිදෙ යතො.

සද්දසත්තිසද්දාපො ‘ගමිති එත් පටිත්තතෙ
පඤ්ඤාමනාතිත්තමිම ගොති සද්දසත්තිසද්දා.

අක්කමක්කපෙකබ්බකභණ්ණා සඞ්ඞො, සො ච තෙකවිමො:- ජක්කජනක වාචචාචක විකාරවිකාරි පරිමානපරිමෙය්‍ය පුරණපුරිතඛොදිගෙදෙන, යථා- රක්කෙදුපුතො; සද්දස්සපො; ධීරස්ස විකාරො දධි; තිලානං මුඞ්ඞි; වස්සානං තනියෙ මාසෙ.

තස්ස රක්කෙදු පුතො 'තාත්‍ය ජනනක්‍රියාං කතො සඞ්ඞො, තථාහි, රාජ ජනෙති පුතො ජනි යතෙ තස්මා රාජ ජනෙතිති පුතො කමිති විසෙසා පෙකබ්බං පුතං 'තාපෙකබ්බමානතො පුතොතො රක්කෙදු සඞ්ඞො හොති; පුතො ජක්කෙතෙ 'ති පුතො කෙතෙති විසෙසාපෙකබ්බං රක්කෙදු 'ති අපෙකබ්බමානතො රක්කෙදු පුතස්ස සඞ්ඞො හොති; බ්‍රාහ්මණස්ස පුතො වෙස්සස්ස පුතො 'ති චත්තුං සකඤ්ඤාසංචාරො බ්‍රාහ්මණාදිනං සාමක්කෙදු තුනං පුතං බ්‍රාහ්මණාදිතො රාජ විසෙසසතිති විසෙසනං, පුතො තු තතො විසෙසසතිති විසෙසෙය්‍යා-ඵං චචචාචකාදිසු චචනක්‍රියාදයො තෙත ඛො.

60

ජජි සත්තමිතාධිකාරො.

සාමිසසරාධිකාරිද්දසදසකම්මෙතිගුප්පන

කුසමලාගි ව.-305

සාමසාදිසද්දයොගෙ ජජි සත්තමි ව හොති.
තොණානා සාමි යොගොපු වා 'තාදි.

තිබ්බාසමණ ව.-306

තිබ්බරණෙ ජජි සත්තමි ව හොති.

ය ජ ජනිගුණක්‍රියානාමෙහි සමුදයතො
පුද්ගලරණංගස්ස තං තිබ්බරණං විබුද්ධං

නරානං බන්ධියො සුරතරො නරෙසු වා; කණ්ණා
ගානං සමපණ්ණාධිරතමා ගානියු වා; පටිකානං ඛා
වං සිඝ්‍රතො පටිකෙසු වා; බ්‍රාහ්මණානං දෙවදත්තො
පඬිතො බ්‍රාහ්මණෙසු වා; චක්‍රාතරන පඬමණෙපි
සත්තමි-ඉදමපිය සොති සිලසමිං, සිලං 'තාපො.

අනාදරෙ ව.—307

අනාදරෙ ගමාමානෙ ජඪි සත්තමි ව හොති.

රුදතො දුරකස්ස පබ්බජි රුදත්තස්මිං වා, රුද
ත්තං දුරකං අනාදරසෙත්තො.

ජඪි ව.—310

තානිසා සත්තමිනමසො කුටි ජඪි හොති.

ගජස්ස කරණෙ—පුප්පස්ස බුඬං ගජනි.

කිම්බුමසො—කිං තස්ස, අලං තස්ස.

සත්තමාසො—කුසලානවට්ඨිතස්ස.

කුටිති කිං?—තතෙබ්බසු තානිසා එව, ගජා-දෙසි
තො මයා, පාලෙනඛා හික්ඛනිති සික්ඛා.

දුතියාපමිනම.—311

දුතියාපමිනමසො කුටි ජඪි හොති.

කමමස්ස කතතාරො,

සත්තමා ඉසුඉච්ඡාසං දස දුතියාධිකරකණෙසු
ඉච්චාදිනං යොගො-මාත්‍රාසා සරනි, පිත්‍රස්ස ඉච්ඡති,
තෙලස්ස දසති; කතරානිස්ස පනිත්තො-උදකස්ස
පනිකුරුතො, සත්තො ගුණධාතා පනිත්තො; එව
මාසො-සබ්බෙ තසත්ති දමස්ස; ඒ වති කිං?—තවිනතු
තාචි නා ආන මානණ්ණකාදිසු දුතියා එව-රථං
කතවා කතාචි කතා කරාණො කුරුමාණො වා,
පසවො ඝාතුකො.

ගද, කිත්තකයොගෙ කතතරි කමමනි ව එකකකණෙ,
ජඪි ගජපතනා තද, කමමසොසෙව ජඪි, ගජා-අච්ඡරි

සො අරජකෙන විජානං රාගො, එසං රාගො'භා
සං කිතං සං යොගෙ අරජකස්ස භවතුපානා විජා
නමි කමිති ආ අරජකස්සද්ද, එසංද්ද, ච එකකමිති
“ජසිවෙ” ‘නි “දුතියා පච්චිකමිති” ‘නි ජසිපාසගෙ
කිවිසගෙගෙගෙ අරජකා න ගොති විජා තු හො
තෙව.

61

සො'ධාරො හමොකාසං.—280

සො ක්‍රියානිසාසකුතානං කතතුකමොනං පතිසා
නං ඔකාසං නාම.

ඔකාසෙ සත්තමි.—304

ඔපසිලෙසිකපිසසාබ්‍යාසබ්‍යාපිකගෙද්ද චතුර්ධාරො
විච්ඡිකවෙසුචසලිලෙච්ඡාසසංනදියංතිලෙසුතෙලං.

“කමමි කර ගිනිමිනනනෙසු සත්තමි” ‘නි සත්තමි.

කමමිති ගතවුබි අභිවාදිනං යොගෙ-ධාරාසු ගතෙ
නාම ඔබිති චුබ්බා භිකුසු අභිවාදෙනි.

කරගෙ භිකුබාවාරෙ ගමගමනෙ-පදොසු
පිබාස චරනි.

නිමිතෙත-කුජරො දගෙනසු ගඤ්ඤතෙ, දානුවාස
මුද්දියා ගඤ්ඤතෙ'නාසො.

“සම්පදනෙ වෙ” ‘නි සත්තමි-සමෙස දිනනං.

“පච්චිකමිති” ‘නි සත්තමි-කදලිසු ගජං රකිති.

කාලසාවෙසු ඩ.—315

ගාවො'තු ක්‍රියා, කාලනෙ භාවනෙ ච සත්තමි
ගොති.

පුබ්බිච්ඡාසමයෙ ගතො, සමෙසසු ගොථිකමානෙසු
ගතො, එසං සමානං ගොථිකක්‍රියා කසුච
සමනක්‍රියා ලබ්බිති.

උපාධ්‍යාධිකාරීයා රචනා.—316

අධිකව වනවුන්ටිනෝ උපයා ඉසාරව වනවුන්ටි
නෝ අධිසා ව යොගෙ සතනම් හොති.

උපනිකෙව කහාපණ, නිකඛයා කහාපණෝ
අධිකෝ 'තාපො.

අධිවුහවදනෙත පමාලා, ඉසාර භුතසා බුහව
දතතසා පමාලා 'තාපො; අධිදෙවෙසු බුහො, දෙවො
නං ඉසාරො බුහො 'තාපො; එසා මිධා විගෙහො,
විවනං උදිරණං, ඉසාරසා විවනං ඉසාරවිවනං,
ඉසාරසා විවනං යසා වා තං ඉසාරවිවනං 'ධි.

මිහිතුසුකෙනසු නාතිසා ව.—317

මිහිතො පසනො, උසුකෙකා ජ්හායුතො, මිහි
තෙ උසුකෙක ව නතියා සතනම් ව හොති.

සුණෙන පසිදිතො සුණ වා, සුණෙන උසු
කෙකා සුණ වා.

සසි නාමං සමාසො ව නඛිතාකඛාතිකං තපා
කිතකං කාරකං කඛා සතන බාලාවතාරිතෙ,
සාතිරකෙති වතුති හාණවාරෙති නිසිතො
බාලාවතාරො ජ්හාතාබුතිවුති. කපොතු ගි.

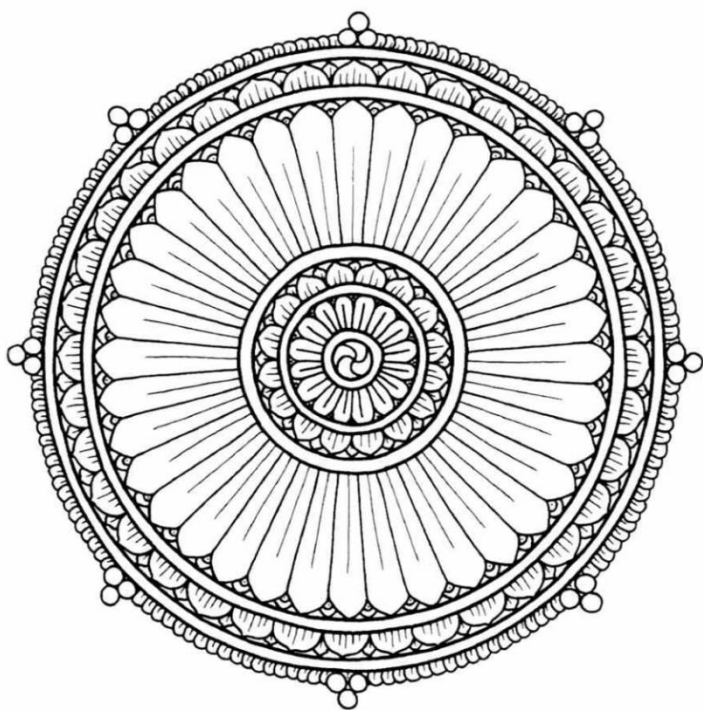
නා ර න ..

බාලාවතාරො නිසිතො.

සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනාති

නිබ්බාන පච්චයෝ හෝතු